

Доктрина НАТО-а за мировне операције*

(NATO Doctrine for Peace Support Operations)

УДК 355.43:327.51(1-15):355.426

Превод: Душанка Пивљанин

I Увод

Опште

1. Земље чланице Северноатлантског пакта (НАТО) сложиле су се, у преамбули, да „уједине своје напоре у колективну одбрану и за очување мира и безбедности“. Више од четири деценије Алијанса је одржавала одбрамбену војну структуру ради заштите од главне опасности – Совјетског Савеза и Варшавског пакта. Међутим, због промене безбедносног окружења током деведесетих година, НАТО има нове изазове, сасвим другачије од оних са којима се суочавао за време „хладног рата“. У будућности, најозбиљнија опасност по Алијансу могу да буду етнички и верски сукоби, погранични спорови или други проблеми – потенцијални узроци регионалне дестабилизације. Као одраз новог безбедносног окружења, започета је 1990. године темељита ревизија стратегије Алијансе. Из тога је произишла „Стратегијска концепција Алијансе“, са којом су се сагласили шефови држава и влада на састанку Северноатлантског савета (*North Atlantic Council – NAC*) 7–8. новембра 1991. године. Нова стратeгијска концепција задржава могућност да се прилагођава даљем развоју војно-политичког окружења, као и свакој промени опасности по безбедност Алијансе.

2. После одобравања нове стратeгијске концепције, на министарском састанку, *NAC* указао је на спремност Алијансе да учествује у мировним операцијама. У Ослу, 4. јуна 1992, договорено је да се пружи подршка, по принципу од случаја до случаја, активностима ОЕБС-а за очување мира, а у Бриселу, 17. децембра 1992, потврдио је *NAC* приправност Алијансе да пружи подршку УН за очување мира. Експанзија

¹ Текст је интегрални превод документа Северноатлантског пакта. Операционализација Доктрине започета је на простору бивше Републике БиХ, а сада се спроводи у Македонији и на простору Косова и Метохије.

мировних операција широм света од окончања „хладног рата“ наметнула је значајне проблеме Уједињеним нацијама у подржавању, попуњавању људима и финансирању таквих операција. Алијанса има јединствене могућности и ресурсе који се могу дати на располагање тим мисијама. Ангажовање НАТО-а у мировним операцијама, било заједничким снагама или снагама и средствима појединих држава, не би требало да спречи или обесхрабри учешће елемената изван НАТО-а у таквим мисијама.

3. Очување мира променило је природу, интензитет и комплексност од осматрачке мисије 1948. године и мировних снага у Египту 1956. године. Операцијама УН предузетим последњих година обухваћено је давање хуманитарне помоћи у условима практичне анархије, и заштита и надгледање избора. Спремност Алијансе да пружи подршку таквим савременим формама очувања мира, као и традиционалним формама, нужно је изискивала ревизију доктрине НАТО-а и одговарајућу обуку. Термин „мировне операције“ (*peace support operations*) одобрио је Војни комитет (*Military Committee – MC*) као опис ширег опсега активности који обухвата превенцију сукоба, стварање мира, очување мира, хуманитарну помоћ, наметање мира и изградњу мира. У војним плановима НАТО-а за мировне операције *MC 327* наведене су одобрене дефиниције тих термина, а садржане су и у Анексу А овог документа.

4. Мисије наметања мира, за разлику од других типова мировних операција, генерално примењују конвенционална борбена дејства за постизање својих циљева. Класичне операције наметања мира били су ратови у Кореји и у Заливу. Пристанак зараћених страна се у тим ситуацијама не тражи, нити је вероватан, па се, према томе, непристрасност у сукобу не односи на снаге за наметање мира. У таквим операцијама обично се користе сва војна средства неопходна за обављање задатка према доктрини вођења рата. У оквиру других мировних операција употреба силе може да буде потребна на локалном нивоу ради обављања задатака неопходних за остварење укупног овлаштења.

Сврха

5. Сврха овог документа јесте да се у оквиру НАТО-а установи заједничка доктрина за мировне операције, осим за наметање мира. Операције за наметање мира генерално су обухваћене постојећом војном доктрином НАТО-а или доктринама појединих земаља чланица.

Снага Алијансе

6. Током више од четрдесет година постојања, Северноатлантски пакт је установио и одржава импресивне политичке и војне структуре намењене за одбрану од напада на територију сваке земље чланице. Те структуре могу да буду драгоцени ресурси за мировне операције. Предвиђено је да Алијанса размотри подршку тим мисијама тамо где

њене могућности могу знатно да допринесу успеху таквих напора. Неке од могућности НАТО-а за ту нову улогу јесу:

а. *Мултинационална структура командовања и управљања*. Од оснивања, Алијанса је интегрисала војне снаге свих видова и из многих земаља ради постизања заједничких циљева. Током година планирања, обуке и вежбања, команде Алијансе установиле су оквир за решавање свих врста криза и стекле колективну стручност за превазилажење препрека изазваних разликама у језику, култури и војним организацијама. То искуство у мултинационалним, здруженим операцијама значајно је за решавање проблема својствених почетним фазама мировних операција, када војне јединице разних држава стигну у нову географску област ради формирања интернационалних снага. Мултинационалне војне команде НАТО-а могу да пруже подршку успостављању одговарајуће команде за такву операцију. У ту сврху може да се распореди нека постојећа команда, на пример, Виша потчињена команда (*Major Subordinate Command – MSC*) или главна потчињена команда (*Principal Subordinate Command – PSC*). Земље НАТО-а договориле су се да формирају команду комбинованих здружених наменских снага (*Combined Joint Task Force – CJTF*), која би могла да се активира за тај задатак, као и за друге задатке везане за управљање кризом. Војна командна структура Алијансе служи као нарочита снага када је реч о употреби постојећих војних организација, а и *ad hoc* или привремених јединица.

б. *Стандардизација*. Од изузетне важности за успех војне структуре Алијансе био је развој мноштва споразума НАТО-а о стандардизацији поступака и опреме (*Standardization Agreements – STANAGs*). Ти стандардизовани поступци обезбеђују јасан и чврст основ за успешне мултинационалне војне операције. Стандардизацијом опреме, мада није остварена у потпуности, такође се подржава вођење комбинованих војних операција земаља чланица Алијансе. Део тих споразума (*STANAGs*), нарочито оних који се односе на оперативне и логистичке процедуре, могле би да усвоје и снаге земаља које нису у НАТО-у а учествују у мировним операцијама са јединицама из земаља чланица Алијансе.

с. *Инфраструктура и системи везе Алијансе*. Мреже објеката и канала везе НАТО-а између команди Алијансе и војних организација појединих земаља биле би значајни ресурси за покретање и обезбеђивање мировних операција снага земаља чланица. Такви ресурси могли би да се ставе на располагање елементима из земаља изван НАТО-а који учествују у мировним операцијама са чланицама Алијансе.

д. *Брзо расположиве снаге*. Сталне војнопоморске снаге НАТО-а у Средоземљу, Ламаншу и Атлантику, те ваздухопловне снаге НАТО-а за рано упозоравање (*NATO Airborne Early Warning Force – NAEWF*) чине елементе под оперативном командом високих команданата НАТО-а (*Major NATO Commanders – MNCs*) у миру, па су нарочито способне за брзо реаговање на оперативне захтеве за мировне операције. Копнене, ваздухопловне и војнопоморске снаге Алијансе у стању високе

борбене готовости, нарочито снаге за брзо реаговање, када их земље чланице ставе на располагање, такође су значајне снаге које могу брзо да се ставе на располагање за те задатке.

II Пожељни услови за ангажовање Алијансе у мировним операцијама

Опште

7. Пре доношења одлуке о ангажовању у одређеној мировној операцији Алијанса ће пажљиво размотрити циљеве операције и шта се може постићи учешћем НАТО-а у тој операцији, као и вероватноћу успеха или штетне последице које могу из тога произићи. Пре одобравања подршке Алијансе, *NAC* и *DPC* (*Defense Production Committee* – Комитет за послове војне индустрије НАТО-а) требало би да осигурају услове наведене у даљем тексту, који обезбеђују прихватљив оквир за извођење мировне мисије. О законским импликацијама таквих операција говори се у Анексу С.

Политичка контрола и смернице

8. За јединствено политичко управљање мировном операцијом биће одговорна једна, непристрасна, међународно призната, мултинационална, политичка организација, тј. УН или Организација за европску безбедност и сарадњу. Више извршно тело одговорне организације, било Савет безбедности УН, било Комитет виших званичника (*Committee of Senior Officials – CSO*) ОЕБС, одредиће шефа мисије за одређену конфликтну ситуацију и обезбедити јасно написан мандат, са спецификацијом задатка, циљева, овлашћења, очекиваног трајања и делокруга рада. Шеф мисије, било командант војних снага или специјални цивилни представник, тада ће деловати у име одговорне организације у свим стварима у вези с додељеном мисијом. Одговорна међународна организација захтевала би подршку за вођење мисије од регионалних организација, а нарочито од НАТО-а, ради обезбеђења свих војних аспеката те операције, или одређене функције у оквиру операције.

Пристанак и захтев земље домаћина

9. Мировне операције на сувереној територији или преко ње могу да се воде једино уз пристанак или на захтев признате власти те територије, осим ако није другачије одређено мандатом одговорне међународне организације. Законски статус мировних снага које дејствују на територији неке земље нормално се утврђује споразумом о статусу снага (*Status of Forces Agreement – SOFA*), склопљеним између земље домаћина и организације одговорне за мисију. Све снаге НАТО-а ангажоване у тој операцији биле би обухваћене тим споразумом. Друге

главне стране у сукобу требало би такође да се договоре око успостављања операције. Све стране би, слично томе, требало да се договоре да поштују неутралност и међународни идентитет, са пратећим привилегијама и имунитетом мировне организације. Свака од главних страна може да буде укључена у консултације око избора контингената из одређених држава, као и шефа мисије, команданта снага и других виших официра.

Добровољно учешће земаља чланица

10. У оквиру НАТО-а, све земље чланице могу да се сложе о томе да Алијанса подржи одређену мировну операцију, али ангажовање неких држава може да буде неподесно, а друге државе могу да одлуче да не учествују. То не би требало да спречи деловање Алијансе у мировној операцији све док постоји консензус о реаговању НАТО-а на ту ситуацију.

11. Одлуке о томе да ли треба да буду упућени регрути, резервни или професионални припадници војске, и да ли треба да буду упућене сталне или привремене (резервне) јединице, доноси искључиво земља која их упућује. Међутим, у понуди неке државе за подршку подразумева се да се ресурси за мировне операције дају правовремено на располагање. Такође, важно је да војне формације задовољавају неопходне стандарде обуке и оспособљености за задатке у оквиру мандата одређене мисије. Након упућивања ресурса, та држава не би требало да их повлачи без одговарајућег претходног упозорења.

Подршка за политичко решење

12. Пре него што се успостави мировна операција (осим наметања мира), требало би да постоји разумевање страна у сукобу да се од њих очекује да у потпуности учествују у процесу стварања мира, те да преговарају о трајном решењу сукоба. Одговорна међународна организација би требало да установи своје циљеве с обзиром на одређено крајње стање. Политички и војни циљеви НАТО-а требало би да буду усклађени с циљевима и жељеним крајњим стањем одговорне међународне организације. Требало би предвидети да се мисија оконча, у најбољем случају, с постизањем таквог крајњег стања или, у најгорем случају, на основу неких критеријума повезаних с погоршавањем услова у зони сукоба и неприхватљивим претњама по мировне снаге. Одговорна међународна организација би требало да периодично, а најмање једном годишње, ревидира мандат мисије да би утврдила да ли је постигнут напредак, како се операција може прилагодити, те да ли би мисију требало окончати. Требало би да *NAC/DPC* извештава одговорну међународну организацију о свом колективном гледању на наставак мировних операција уз подршку Алијансе.

III Принципи мировних операција

13. За учешће Алијансе у мировним операцијама, користе се, у највећем могућем степену, постојећи поступци и структуре. Међутим, због различите природе тих врста операција, следећи општеважећи принципи требало би да буду смернице у планирању и извођењу тих мисија:

- a. Узајамно поштовање
- b. Непристрасност
- c. Кредибилитет
- d. Ограничења употребе силе
- e. Транспарентност операција
- f. Јединство командовања
- g. Координација војног и цивилног сектора
- h. Слобода кретања
- i. Флексибилност.

Узајамно поштовање

14. Између свих признатих страна у сукобу и мировне организације мора постојати степен узајамног поштовања. Мировне снаге се распоређује у зону сукоба обично по пристанку или на захтев признате власти домаћина. Мада мировне снаге уживају изванредан имунитет, њихови припадници морају да поштују законе и обичаје земље домаћина. Снаге ће такође прихватити *de facto* статус и позицију страна у сукобу и обично неће деловати тако да мењају такав статус, осим ако је тако договорено са странама. У знак признавања општег схватања мировне операције и ради заштите припадника мировних снага, све стране у сукобу ће уважавати карактеристичне униформе и ознаке тих снага.

Непристрасност

15. Непристрасност мировних снага је веома важна за очување поуздања и поверења страна у спору и владе домаћина. Ради лакшег постизања непристрасности, организација се мора заснивати на широко заступљеној мултинационалности. Ако се посумња, ма колико неправедно, да мировне снаге фаворизују једну од страна, њихова ефикасност ће бити смањена. Последице компромитовања непристрасности снага изванредно су тешке. Може доћи до избијања непријатељстава, због чега ће снаге морати да преузму мисију наметања мира или ће морати да се повуку из те области. Границу између непристрасности и пристрасности требало би прећи само у случају политичке одлуке одговорне међународне организације. Мировне снаге би требало да употребе силу само ако је њена примена непристрасна.

16. Кредибилитет мировне операције је одраз процене страна у сукобу о њеној могућности да обави задатак. Кредибилитет је неопходан за стварање поверења страна у мировну операцију и мора да има велики приоритет код команданта снага. Мировне снаге или посматрачка група морају имати потребан број обучених људи, организованих и опремљених за додељене задатке. Мада не би требало да изгледа да су мировне снаге директна претња за неку страну у сукобу, не би требало ни да се посумња да организација није потпуно способна да обавља своје дужности. Снаге морају да користе своја средства на основу концепције операција, да би могле гарантовати обављање мисије, уколико су суочене с покушајима страна било да постигну предност над противницима, било да поткопају мисију. Снаге морају реаговати брзо и исправно да би спречиле или окончале могуће прекршаје. Особље организације мора доследно да доказује да дисциплиновано, темељито и ефективно обавља дужности, као и да се коректно понаша изван дужности.

Ограничења употребе силе

17. Мировне операције се заснивају на премиси да ће за постизање циља мисије генерално бити кориштене мирољубиве методе. Свака употреба силе мора да буде оправдана и пажљиво контролисана. Непотребна и неразумна употреба силе поткопаће прихватљивост снага и може довести до ескалације насиља у зони операције. Употреба силе од стране припадника мировне операције јасно је дозвољена у самоодбрани и одбрани својих позиција и, у неким случајевима, опреме снага, или ради омогућавања обављања дужности одређених мандатом. За операције у које су укључене снаге НАТО-а, Алијанса би требало да одговорној међународној организацији предложи на одобрење правила ступања у дејство (*rules of engagement – ROE*) која се односе на специфичну ситуацију.

18. Планови за распоређивање оклопних возила и система тешког наоружања морају да буду избалансирани између очекиване опасности у тој области и сигнала који би могао да буде упућен странама у сукобу. У неким ситуацијама тешко наоружане мировне снаге могу да буду неподесне и да се схвате као безразложна претња странама у сукобу, док у другим околностима јаке снаге могу да буду потребне ради безбедности људства и успеха њихове мисије.

Транспарентност операција

19. Суштински је важно да стране у сукобу буду у потпуности обавештене о мисији и концепцији операција мировних снага. Непостизање општег разумевања може довести до неповерења или непријатељства, и може да угрози мисију. Информације би требало прикупљати

преко отворених извора, где год је то могуће. Транспарентност операција требало би да буде генерална смерница за мировне снаге, али не на штету њихове безбедности.

Јединство командовања

20. Командант снага или специјални представник, ако му је дато овлашћење за целу мисију, биће одговоран за све аспекте те мисије у зони операција, укључујући преговоре са странама ради решавања специфичних проблема. Командант снага би требало да има оперативну контролу над свим војним контингентима и, ако је шеф мисије, слично овлашћење за цивилну полицију и друге цивилне компоненте мисије. Он би, такође, требало да буде у могућности да утиче на активности свих других војних органа, на пример, посматрачке мисије, чији спонзор може да буде неко друго међународно тело, али која делује у области која је њему додељена.

Координација војног и цивилног сектора

21. Текуће мировне операције укључују важне, али одвојене доприносе цивилне и војне компоненте мисије. Од изузетне важности за успех мисије је да активности цивилне полиције УН, супервизора избора, контролора људских права, агенција за хуманитарну помоћ и сличних организација буду интегрисане са војним операцијама. Координација између тих компонената требало би да буде честа, рутинска, организована и спроведена до најнижег практичног нивоа (батаљон или чета).

Слобода кретања

22. Општа слобода кретања је веома важна за успешно извођење сваке мировне мисије. С изузетком специфичних локација које признају све стране, припадници мировне организације требало би да буду слободни да обављају своје дужности по целој области одређеној за мисију.

Флексибилност

23. Снаге распоређене за мировну операцију требало би да буду приправне да се, према потреби, пребаце са једног на други задатак. Земље које упућују јединице или људство требало би да команданту снага дају ту могућност да би задовољио хитне оперативне потребе у зони мисије или у области непосредно до ње, ако је то у оквиру мандата који прописује одговорна међународна организација. Такве промене у додељеним задацима или специфичној зони операција морају да буду у оквиру могућности јединице.

Опште

24. Процес доношења одлука који, евентуално, може да води ка ангажовању НАТО-а веома је значајан. Принципе, модалитете и процедуре за подршку Алијансе мировним операцијама одредиће *NAC/DPC*. У даљем тексту говори се о начинима на које би се доносиле одлуке у УН, ОЕБС-у и у команди Северноатлантског пакта.

Уједињене нације

25. По правилу, Савет безбедности УН одлучује о успостављању мировних операција Уједињених нација. Када једна чланица Савета безбедности изрази потребу за мировном мисијом и пре него што Савет безбедности донесе одлуку о томе Секретаријат УН извршиће почетну процену задатка, упутити тим за утврђивање чињеница и питати неколико држава и регионалних организација за могуће учешће. Савет безбедности ће размотрити извештај генералног секретара УН заједно с другим информацијама које су му доставиле његове чланице. Када се одобри резолуција Савета безбедности о новој мировној мисији и објави мандат, Секретаријат улаже све напоре да ангажује контингенте са широког географског подручја.

26. Када су снаге успостављене, целокупно управљање операцијом је у рукама генералног секретара, који делује у име Савета безбедности, којем је и одговоран. Генерални секретар опуномоћава шефа мисије за свакодневно руковођење операцијом, али обично задржава директну контролу над политиком и доношењем важнијих одлука. Тај принцип, који шефу мисије може да ограничава слободу акције, генерално се примењује на захтев Савета безбедности.

27. Потребно је установити практичне процедуре за везу НАТО-а с УН и контингентима из земаља изван НАТО-а и другим регионалним организацијама укљученим у мировну операцију. Неопходно је да се војне власти НАТО-а (*NATO Military Authorities – NMAs*) од почетка укључе у процес планирања. Да би се тај захтев лакше испунио, Алијанса би требало да одржава везу с командом УН чим се озбиљно узме у обзир учешће НАТО-а у некој операцији.

Организација за европску безбедност и сарадњу

28. Одлуку о иницирању и извођењу мировних операција ОЕБС-а доносио би Савет министара или Комитет виших званичника (*CSO*) у његово име. Одлука би укључивала усвајање мандата, који чини основу операције.

29. Мировне операције ОЕБС-а биле би предузете с дужним уважавањем одговорности УН и биће, у свако време, извођене према наме-

нама и принципима Повеље Уједињених нација. Уколико би одлучила да предузме мировну операцију, ОЕБС може да затражи подршку Алијансе, мада све државе чланице ОЕБС-а, сем оних непосредно заинтересованих, могу да учествују у таквој операцији.

30. Јединствену политичку контролу и руковођење мировном операцијом обезбедиће *CSO*. Биће потребно установити практичне процедуре за везу НАТО-а са ОЕБС-ом, са другим одговарајућим регионалним организацијама и са контингентима из земаља чланица ОЕБС-а које нису у НАТО-у за све време трајања мировне операције ОЕБС-а уз подршку Алијансе.

Северноатлантски пакт

31. Подршку Алијансе мировним операцијама одобрава *NAC*. Питање учешћа Алијансе могу да покрену земље чланице и генерални секретар НАТО-а, на основу захтева УН, ОЕБС-а или партнера за сарадњу из Северноатлантског савета за сарадњу (*North Atlantic Cooperation Council – NACC*). Као део консултационог процеса, биће у потпуности размотрени политички циљеви подршке Алијансе намераваној операцији. Задатак да развију одговарајуће планове за ванредне ситуације добиће *NMAs*, а он ће обухватити препоручену величину, састав, операциону концепцију и командну структуру дела који даје Алијанса, задатке команданта снага и предвиђене временске рокове извођења мисије. У том тренутку *NMAs* би директно сарађивале с одговорном организацијом на потенцијалном обиму дела који даје Алијанса и с државама учесницама о снагама које могу ставити на располагање. Своје препоруке *NMAs* даће *NAC/DPC* о томе да ли би политичке власти требало да одобре или одбију учешће Алијансе или да поново размотре циљеве операције у консултацијама с одговорном међународном организацијом.

32. Ако је подршка за такву мисију одобрена, *NAC/DPC* даће потпуне, јасне смернице о уделу Алијансе. Требало би да Војни комитет да препоруку *NAC/DPC* о избору команданта снага, ако се тражи да неки командант из Алијансе буде предложен одговорној међународној организацији. Право да формулише ограничења употребе ресурса Алијансе задржаће *NAC/DPC*, као и право да на одговарајући начин промени, замени или повуче свој део снага. Војни комитет ће наложити одговарајућем *MNC* да примени смернице *NAC/DPC* као подршку мандату одговорне међународне организације. *MNC* ће нормално добити оперативну команду (*Operational Command – OPCOM*) над снагама које су земље учеснице дале на располагање за мировну операцију и, на одговарајући начин, пренети оперативну контролу (*Operational Control – OPCON*) на потчињеног команданта, који ће служити као извршни командант НАТО контингента. О стању операције *MNC* подносиће периодичне извештаје Војном комитету.

33. Одговорни *MNC* препоручиће Војном комитету одговарајућу меру уколико у зони мисије дође до знатне измене услова у односу на

првобитну ситуацију због које је мировна операција покренута. Убрзани темпо постизања циљева може да води ка раном политичком решењу и може да значи да присуство већих снага НАТО-а више није неопходно. С друге стране, обнављање сукоба између страна може захтевати поновну процену *НАС* о укупним циљевима Алијансе. Од Савета се може тражити да донесе одлуку о окончавању учешћа НАТО-а или додељивању снага Алијансе мисији за наметање мира.

V Мисије за очување мира

Опште

34. Три категорије традиционалних мисија за очување мира – посматрање, снаге раздвајања и помоћ у прелазном периоду – биће у даљем тексту детаљније објашњене. Важно је схватити да у једној одређеној операцији очувања мира може да буде аспеката неколико категорија, као и елемената хуманитарних мисија. На пример, веома је вероватно да ће посматрачи бити кориштени као интегрални део свих мировних операција разних типова.

Посматрање

35. Посматрачка мисија је најосновнија операција очувања мира, а њена основна сврха је да осматра и извештава. У погледу величине, та операција може да обухвата од само 20 до неколико стотина особа, а обично је изводе посматрачи који раде у тимовима од два до три официра, или цивила истог статуса, различитих националности. Посматрачи су практично увек ненаоружани, што треба да схвате стране у сукобу будући да та чињеница треба да их заштити у опасним ситуацијама. Мисије могу да трају од неколико недеља до неколико деценија, као у случају мисије на Блиском истоку и у Индији, односно Пакистану.

36. Посматрачким мисијама може бити додељен широк опсег следећих задатака, од којих би сваки могао да буде главна сврха операције:

- a. Посматрање прекида ватре и демаркационих линија (како је договорено између сукобљених страна).
- b. Потврђивање повлачења туђих снага из зоне сукоба.
- c. Праћење услова у зони потенцијалног сукоба ради откривања знакова припреме рата или повећане тензије.
- d. Посматрање и извештавање о злоупотреби људских права.
- e. Надзор и потврђивање пуноважности спровођења референдума или избора.
- f. Провера зона и објеката у погледу поштовања услова договорених између страна у сукобу.

37. Мисији је неопходна ефикасна веза са странама у сукобу ради смањења неспоразума и изградње поверења у ефикасност посматрачке

операције. Веома важан биће и покушај да се спречи избијање непријатељстава на основу предвиђања проблема и распоређивања посматрачких тимова на потенцијално проблематична места. Главне технике које се користе у таквим мисијама јесу патролирање и попуњавање људством осматрачких и контролних пунктова.

38. Успех те мисије зависиће умногоме од ефикасности система извештавања. Извештаји би требало да се праве прецизно и правовремено, и треба да буду непристрасни. Посматрачки тимови ће слати оперативне извештаје својим командама ради даљег резимирања и предавања одговорној међународној организацији и представницима страна, ако је погодно.

Снаге раздвајања

39. Тај тип операције спроводи се ради раздвајања противничких војних снага, непосредно после непријатељстава, док су у току преговори за постизање мировног споразума. У већини случајева, након споразума о обустави ватре, стране у сукобу морају да се раздвоје. То захтева постављање непристрасних снага између зараћених страна, успостављање тампон-зоне и стално праћење примене споразума.

40. Величина снага и концепција њихових операција зависиће од терена, расположивости снага за очување мира, специфичних захтева неопходних за постизање контроле у тампон-зони и раздвајања супростављених оружаних снага. У почетним фазама, снаге могу бити прилично велике да би оствариле раздвајање непријатељских страна, а касније се могу смањити, када се смањи тензија.

41. Успостављање снага за очување мира захтева пажљиво временско планирање. Ако је могуће, снаге би требало распоредити када стране у сукобу обуставе борбе, користећи затишје у непријатељствима. Међутим, у многим случајевима постављање између страна биће могуће тек након њиховог повлачења. Можда ће бити потребно да се у тампон-зону распореде претходнице као обезбеђење између противничких оружаних снага док не стигне главни део снага за очување мира. Да би биле у могућности да обаве своју мисију, снаге за очување мира морају:

а. Обележити и непрестано контролисати демаркационе линије да би се смањиле могућности за неспоразуме и прекршаје.

б. Успоставити контролу и надзор над главним путевима и кључним тереном ради спречавања да иједна страна постигне предност.

42. Успех се најбоље може постићи активним патролирањем, успостављањем контролних и осматрачких пунктова, предвиђањем потенцијалних проблема, брзим реаговањем на инциденте и блиском везом са свим укљученим странама. У ситуацији без јасних демаркационих линија, од снага за очување мира можда ће се тражити да обезбеде јако присуство у целој области.

43. Када операција буде успостављена дуж признатих граница или демаркационих линија у неком временском периоду и када је прихвате

стране у сукобу, тензија у тој области требало би да се смањи. У таквим околностима операцију могу да обаве посматрачка група или смањене снаге за очување мира. Међутим, и даље ће постојати потреба за патролирањем, извештавањем и, у случају снага за очување мира, за постављањем између страна где год је подесно да би се спречило избијање борби. У тој фази, операција се може наставити на захтев једне државе, ако снаге дејствују само на територији те државе.

Помоћ у прелазном периоду

44. Тај тип операције покреће се ради пружања подршке за прелаз земље у услове мира и прихватљиву политичку организацију након грађанског сукоба или борбе за независност или аутономију. Снаге за очување мира настоје да окончају насиље, помогну да се успостави окружење у којем становништво може да се врати нормалном животу и да подрже, кроз преговоре, постизање споразума страна у сукобу. Та операција може да буде потребна тамо где је због рата земља осиромашена, инфраструктура уништена, а њене социјалне службе минималне или чак и не постоје.

45. Та мисија је најкомпликованија и могла би да обухвата следеће задатке:

а. Обезбедити или обновити цивилне административне функције у целој зони мисије.

б. Надzirати и верификовати повлачење туђих снага и извесних категорија оружја и муниције, или одржавати контролу над таквим материјалом.

с. Надzirати спровођење слободних избора.

д. Обезбедити привремену власт за спровођење закона у области мисије.

е. Надzirати обуставу ватре или демаркационе линије.

ф. Координисати рад националних и међународних цивилних или војних агенција за пружање хуманитарне помоћи.

г. Проналазити и конфисковати оружје и војна материјална средства у целој области.

х. Надzirати премештање, демобилизацију и разоружавање војних и паравојних снага страна у сукобу.

и. Пружати помоћ у збрињавању избеглица и расељених лица.

46. Извођење те мисије вероватно ће захтевати велике снаге, с разноврсним, често потпуно истим компонентама за питања војске, цивилне полиције, људских права, хуманитарне помоћи, избора и цивилне управе. Мора постојати блиска и стална координација активности свих тих компонената, али и других агенција, као што је Високи комесаријат УН за избеглице (УНХЦР), на свим нивоима управе од државне до покрајинске, обласне и локалне управе. Таква координација мора се одржавати и са лидерима страна у свакој области.

47. Вероватно ће на почетку мисије војна компонента имати већи значај и да ће се операција променити у више цивилну активност зависно од стабилизовања ситуације. Фазе такве промене у саставу требало би планирати и изводити у сарадњи с властима земље – домаћина, странама у сукобу и међународним агенцијама које ће преузети одговорности од војне компоненте.

VI Мисије за спречавање сукоба

Опште

48. Спречавање сукоба се никад не може гарантовати. Употреба војних снага и средстава у ту сврху мора се усредсредити на подршку коју пружају дипломатским и политичким напорима за решавање спора који је у питању. Војна средства која могу да имају позитиван утицај на ситуацију или подстицање мирног решења описана су у даљем тексту и подложна су сличном процесу доношења одлука као што је приказано у IV делу.

Рано упозоравање

49. Што су државе и организације раније свесне предстојеће кризе, то пре могу да предузму одговарајућу политичку или војну акцију да спрече избијање непријатељстава. Рано упозоравање на сукоб могло би да се омогући употребом Система НАТО-а за назначавање и упозоравање (*NATO Indications and Warning System – I&W*). Тај систем је намењен да обезбеди време за неопходне политичке и војне мере за спречавање сукоба који се тиче Алијансе, а могао би да се прилагоди и ширем спречавању сукоба. Ако *NAC/DPC* одобре, *NMAs*, радиће заједно са државним елементима, могле би да формирају специјално обликовану ћелију за процене која ће усредсредити рад на прикупљању и анализи података у свакој кризној области. Та ћелија би, преко *NAC/DPC*, могла неком међународном телу, на пример УН или ОЕБС-у, упутити информације у одговарајућој пречишћеној форми ради заштите идентитета и потенцијала извора, истовремено омогућавајући међународној заједници да буде информисана о могућој претњи миру и безбедности у региону.

Осматрање

50. Ако су све стране у једној зони сукоба упознате с ефикасним и непристрасним програмима осматрања и ако се информације из таквих програма размењују на широком плану, потенцијални агресори ће теже нарушити мир, знајући да нису у могућности да изненаде своје непријатеље. Војне активности у ваздушном простору, на копну и на мору или под морем могу да се прате средствима која има Алијанса. Знање о

таквом потенцијалу за осматрање вероватно ће имати дејство одвраћања за већину земаља, поготову ако је јавно прихваћен циљ деловања тих система. Операције осматрања које одобре *NAC/DPC* изводили би снаге и средства држава и Алијансе под оперативном контролом *MSC* или *PSC*. Постављени командант би слао извештаје преко *MNC* Војном комитету и био у директној вези с одговарајућим државним и/или међународним елементима укљученим у сличне или комплементарне операције.

Превентивно распоређивање

51. Начин спречавања сукоба може да буде и распоређивање мултинационалних снага у потенцијалне кризне области. Таква операција започета је у бившој југословенској републици Македонији, а кроз развој те мисије могу се научити важне лекције. Алијанса већ има војне начине да се супротстави свим нивоима потенцијалног сукоба који би утицао на земље чланице, или чак на Европу као целину. Ако је наш политички циљ да одвратимо агресију или чак репресију, он се најбоље може постићи кроз следеће мере: узбуњивање, концентрисање и распоређивање способних мултинационалних јединица. Пристанак земље домаћина био би битан за извођење те мисије. Након распоређивања, снаге би патролирале и изводиле рутинску обуку у тој области, тако да би њихова видљивост и кредибилитет били веома високи, без директне претње потенцијалним агресорима. Операције тих снага биле би сличне операцијама снага раздвајања. Такву операцију могао би да изводи НАТО у име УН или ОЕБС-а, или контингент НАТО-а може да буде део веће мисије која обухвата контролоре и друге мере.

Стабилизационе мере

52. На основу искуства из недавних иницијатива контроле наоружања, Алијанса може да пружи подршку и олакша процес иницирања специјално развијених стабилизационих мера, као што је размена тимова за везу, заједничка инспекција спорних зона, смањење наоружања и броја припадника војске, као и извештавања о војним вежбама, између потенцијалних непријатеља у немирним подручјима. Заједно с другим мерама, као што је употреба система осматрања, НАТО би могао да подстакне стране у спору да користе те стабилизационе мере као прве кораке ка почетку преговора за широко политичко решење. Планирање и спровођење стабилизационих мера између потенцијалних непријатеља могла би да координира Алијанса, користећи снаге и средства тих земаља, као и ресурсе постојећих команди Северноатлантског пакта.

VII Хуманитарне мисије

53. Хуманитарне мисије изводе се ради олакшавања људских патњи, нарочито у околностима кад одговорне власти у тој области нису у

могућности, или можда не желе, да обезбеде одговарајуће службе и помоћ становништву. Та патња великог броја људи може бити последица природних несрећа или несрећа које изазива човек, као што су земљотрес, поплава, глад и радиоактивно или хемијско загађење. Она може да буде и последица рата или бежања од политичког, верског или етничког прогањања. У грађанским ратовима, у којима једна страна намерно спречава испоруку снабдевања противника у сукобу, потреба за присилном доставом помоћи ради обезбеђивања основних људских права мора се одмерити према схватању политичке интервенције.

54. Цивилни и војни елементи Алијансе, било да су употребљени заједно или као снаге и средства појединих земаља, могли би да дају значајан допринос напорима државних цивилних и војних власти и међународних агенција за пружање помоћи. Наменске снаге за хуманитарну помоћ обухватају много истих војних јединица, као и операција за помоћ у прелазном периоду, уз проширење извесних могућности, као што су санитетске и инжењеријске, ради задовољавања специфичних потреба зависно од ситуације. Јединствен ауторитет за координацију спољне помоћи у таквим мисијама вероватно би била нека међународна цивилна агенција, као што је Управа УН за хуманитарне послове (*UN Department of Humanitarian Affairs – UN-DHA*), раније Организација УН за помоћ у несрећама, или Високи комесаријат УН за избеглице (УНХЦР).

55. Постоје три главне категорије хуманитарних мисија: помоћ у несрећи, помоћ избеглицама или расељеним лицима и хуманитарна помоћ. Мада у неким областима те три категорије могу да се преклапају, свака је усредсређена на нешто другачији циљ. Операције за помоћ у несрећи су обично операције за спасавање и одржање живота у сарадњи с хуманитарним организацијама и локалним властима ради задовољавања хитних потреба жртава несреће. Помоћ избеглицама или расељеним лицима оријентисана је на обезбеђивање виталних служби за масе људи који су расељени из својих домова на локације без адекватних објеката. Суштински задатак хуманитарне помоћи јесте дистрибуција најосновнијих потреба за преживљавање, пре свега хране, воде, смештаја и медицинске помоћи, групама људи који су у опасности од глади, жеђи или сукоба.

Помоћ у несрећи

56. Наменско планирање за операције помоћи у несрећи је тежак задатак, али анализа прошлих природних несрећа или невоља које изазива човек може да послужи као водич државним или локалним властима да предузму мере предострожности, као што су стокирање опреме за пречишћавање воде, нектварљиве хране, шатора, кревета и ћебади. Потенцијалне земље даваоци могу оформити специјалне тимове за реаговање у несрећама, те установити стокове материјалних средстава за помоћ, најбоље у сарадњи са *UN-DHA* у Женеви. Слично томе,

земље чланице НАТО-а требало би да извештавају Команду НАТО-а о својим цивилним и војним ресурсима које могу дати за међународне операције помоћи у несрећи.

57. Помоћ у несрећи је део циклуса несрећног догађаја приказаног на дијаграму. За фазе помоћи у несрећи у којима се обавља спасавање и олакшавање потребни су војни ресурси. Дуготрајнија помоћ за враћање у првобитно стање и ублажавање последица несреће спада искључиво у домен локалних власти, уз помоћ невладиних организација и Уједињених нација. Ванредно планирање у случају несреће, која се десила или предстоји, требало би да буде усмерено на мере које одговарају фази у којој ће операција отпочети, мада може доћи до преклапања неких фаза.

58. У фази спасавања, главни задатак биће да се спаси што је могуће више живота. Пребацивање особља и материјалних средстава за помоћ у област мисије требало би планирати тако да се прво задовоље хитне потребе. То би, такође, требало да осигура да се оскудна транспортна средства најефикасније искористе. Елементи за помоћ не би требало да и сами постану терет за подршку, а испорука материјалних средстава требало би да буде прилагођена расположивим могућностима за складиштење и расподелу. Тежиште ће бити на трагању и спасавању жртава несреће и уклањању услова опасних по живот. Тимови за хитну медицинску помоћ биће најважније компоненте наменских снага за помоћ у несрећи. У фази олакшавања несреће, када жртве више нису у непосредној опасности, главни задатак прелази на обезбеђивање адекватне хране, воде и смештаја. Превоз материјалних средстава снабдевања и успостављање привременог смештаја и одговарајућих објеката, као што су болнице, у области коју је задесила несрећа или у близини, биће приоритети за организације за пружање помоћи.

59. Поред мера неопходних за реаговање на несрећу, може постојати и потреба да се одвојено решавају проблеми кретања људи добровољно или силом расељених из својих домова, било као избеглице или као расељена лица. Избеглица се разликује од расељеног лица по томе што је присиљена да напусти своју отаџбину, док је расељено лице присиљено да напусти свој дом, али не и отаџбину. Код избеглица или расељених лица постојаће тенденција да се прикупљају у областима које сматрају најбезбеднијим, од градова и села до уточишта у планинама или пустињи. Њихов број се може кретати од малих група појединаца до евакуације целих етничких група из неке области. Такво кретање може бити спонтано, као последица сукоба, или намерно, као што је, после несреће, премештање угрожене групе на безбедно место. Свако намерно покретање цивила у великим размерама биће нормално изведено након разјашњавања свих политичких аспеката од стране одређене међународне организације и главних страна у сукобу.

60. Наменске снаге за помоћ избеглицама могу лако да буду укључене у обезбеђивање система логистичке подршке који обухвата превоз и одговарајући логистички ланац. У организовању одговарајућих транспортних средстава могу да постоје изванредне тешкоће. Мора се размотрити распоред према приоритету оних које треба превести, према годинама старости, немоћи, полу или породичним групама, па ће бити потребни преговори с лидерима група. Транспортна средства која се користе за превоз материјалне помоћи требало би сматрати средствима с највећим степеном расположивости.

61. Наменске снаге могу да добију задатак да успоставе и подрже привремена уточишта за избеглице/расељена лица у блиској сарадњи и уз пристанак локалних власти и међународних организација. У градовима или селима локална инфраструктура највероватније неће моћи да задовољи потребе, па ће бити потребни додатни објекти. На отвореном терену неће бити никаквих објеката. Кад год је могуће, уточишта треба успостављати тако да се користе постојеће структуре. Било да се користе сталне грађевине или шаторска насеља великих размера, смештај се мора обликовати према културном залеђу расељеног становништва. Командант наменских снага мора да осигура подршку лидера у заједници избеглица/расељених лица за добијање пристанка на обезбеђене објекте. Препоручљиво је да ти лидери буду укључени у планирање или надзирање физичког постављања уточишта. Ако су уточишта на извесној удаљености од тренутних локација, препоручује се да лидери заједнице извиде ту нову локацију и да се пошаље „претходница“ избеглица/расељених лица. У почетним фазама постојаће највећа потреба у медицинским и инжињеријским ресурсима (због поправке постојећих водоводних, санитарних и електричних система и обезбеђења додатних могућности према потребама).

62. Заједнички тим за процену несреће обезбедиће прикупљање, анализу и дистрибуцију информација у вези са стањем и потребама

избеглица/расељених лица које могу да помогну да се одреде даљи захтеви за помоћ. Оне би биле веома драгоцене за одговарајуће државне или међународне организације за помоћ ради будућег планирања. Тај тим би требало упутити с довољним бројем језичких и других стручњака ради успостављања и одржавања потребне везе и, истовремено, што је могуће бржег и прецизнијег процењивања ситуације.

63. Детаљне информације о избеглицама/расељеним лицима биле би корисне и за налажење несталих лица. Међународни комитет Црвеног крста (МКЦК) организација је првенствено одговорна за налажење несталих особа и нормално ће бити орган за координисање свих таквих операција. Војни или цивилни полицијски елементи у наменским снагама могли би да помажу бироу за нестала лица формираном од стране локалних власти или УН, уз сарадњу с Међународним комитетом Црвеног крста.

Хуманитарна помоћ

64. Мисије хуманитарне помоћи могу да буду значајан изазов за све елементе којима је додељен тај задатак, јер оне увек прате цивилне неслоге или војно сукобљавање. Када су потребе за хуманитарном помоћи изазване распадом цивилних система дистрибуције, мисија може да покрива велику област или, чак, целу земљу. Сарадња власти које контролишу тачке уласка или транспортна средства може да буде мала или никаква. Може се догодити да се материјална средства за помоћ сматрају тако драгоценим да њихова испорука буде угрожена од стране криминалних елемената. Што је ситуација тежа, то је вероватније да војни и цивилни ресурси Алијансе могу да дају непроцењив допринос државним и међународним агенцијама за помоћ у несрећи.

65. У условима када одговорна цивилна власт престане да ефикасно функционише или када та власт ради против својих поданика, у супротности с признатим нормама међународног права (на пример, радње повезане с геноцидом), могу да буду потребне оштрије мере да би се олакшала испорука хуманитарне помоћи. Може бити неопходно предузимање одлучних корака против елемената изван закона или организованих снага које нападају незаштићене цивиле или раднике на пружању помоћи. Ти кораци би били предузети тек након консултација и уз одговарајуће упозорење вероватних циљева такве акције. Приликом процене тежине такве одлуке мораће да се размотри могућност колатералне штете. Када се предузима снажна војна акција ради стварања услова за безбедно вођење операција хуманитарне помоћи неке међународне организације за помоћ могу да се привремено повуку из ризичне области док се не успоставе стабилни услови. Знатан терет ће тада прећи на војне снаге и средства у тој области јер ће морати да обављају хуманитарне задатке тих организација. Такође, може бити неопходно да се успостави прелазна управа, најбоље уз сарадњу и укључивање цењених локалних личности, док не буде могло да се постигне дугорочније политичко решење.

66. Поред директног ангажовања НАТО-а у мировним операцијама, описаног у претходним одељцима, НАТО може дати важан допринос таквим мисијама кроз мање директно ангажовање својих снага и средстава. Употреба тих снага и средстава ван њихове намене била би предмет истог процеса одобравања од стране *NAC/DPC* као што је описано раније у тексту. Даље се говори о три главна начина на које Алијанса може да подржи мировне активности без свог директног ангажовања.

Координација подршке

67. У оквиру своје организације Алијанса има војне и цивилне потенцијале за саветовање о обезбеђивању и координисању дела функција које би могле бити нарочито драгоцене за мировне операције. Логистичка подршка за такве операције требало би да буде координисана уз примену постојећих принципа и процедура, наведених у одговарајућим директивама *MC* и *MNC*, као и Логистичком приручнику НАТО-а. Поред тога, постојеће логистичке организације могу да се користе за помоћ у координисању подршке. На пример, у оквиру војног система у координисању превоза могу помоћи центри за координацију кретања, у националним као и у мултинационалним командама, повезани с одговарајућим цивилним транспортним телима и агенцијама. Део комисија и комитета за планирање, под надзором Вишег цивилног комитета за планирање у хитним случајевима (*Senior Civil Emergency Planning Committee – SCEPC*), може да саветује и, чак, делује као посредник у обезбеђивању цивилног транспорта ако су војна транспортна средства недовољна или неадекватна.

Употреба одабраних ресурса Алијансе

68. Специфични ресурси НАТО-а могу бити потребни и употребљени за директно повећање могућности мировне операције иако ниједна земља чланица ни стране у сукобу не траже веће учешће Алијансе. Такви ресурси могли би да обухвате мешовит одред Алијансе за везу, или да користе постојећу мултинационалну команду као језгро командне и управљачке структуре нових мировних снага.

Праћење примене санкција

69. Једна од мера коју може да предузме Савет безбедности УН ради притиска на зарађене стране или ради смањења нивоа непријатељстава у некој области јесте наметање санкција. Према члану 41. Главе VII Повеље УН, такве санкције могу да поприме облик потпуног или делимичног прекида економских односа и железничких, поморских,

ваздушних, поштанских, телеграфских, радио и других начина комуникације. Оне могу укључивати и ембарго на важну војну технику у области сукоба, као и рестрикцију летова војних ваздухоплова. Као део наметања таквих санкција, УН могу да захтевају од земаља чланица и одговарајућих регионалних организација да помогну у праћењу примене санкција и да извештавају о њиховом евентуалном кршењу.

70. Алијанса има неколико структура које могу да помогну у праћењу примене санкција. Сталне поморске снаге НАТО-а имају одмах спремне јединице које су способне да пруже подршку таквим мисијама у морском окружењу. *NAEWF* јесте организација сличних могућности реаговања која обезбеђује осматрање одређеног ваздушног простора из ваздуха. Да би се добила најпрецизнија слика могућег кршења санкција могла би да се користи комбинација поморских, ваздушних и копнених снага и средстава. За праћење поштовања санкција УН на копну нема одговарајућих копнених јединица под мирнодопском оперативном командом које би биле расположиве у кратком року. Многе копнене јединице земаља чланица обучавају се и опремају за извиђање и осматрање у рату, па би се те исте вештине могле брзо прилагодити за помоћ у задацима праћења санкција. Међутим, такав задатак могао би да поприми карактеристике снага раздвајања, па би требало захтевати пристанак земље домаћина.

71. За операцију праћења коју изводе снаге и средства Алијансе могла би да буде потребна непосредна координација с елементима који су укључени у операцију из земаља изван НАТО-а и из других организација. До највећег могућег степена, јединство командовања биће одржавано употребом постојећих командних структура, првенствено на нивоу *MSC* или *PSC*. Нарочито је важно да сви учесници јасно разумеју командне линије и заједничка правила ступања у дејство, зато што мисија праћења санкција може да буде насилно доведена у питање или промењена у наметање санкција.

IX Питања планирања

Планирање операције

72. *Иницирање процеса планирања.* Кад Алијанса узме у разматрање потенцијалну мировну операцију, *NAC* наложиће *NMA*s да почну планирање с одређеним параметрима. У тој фази процеса можда неће бити јасно дефинисани политички циљеви НАТО-а, мада ће нормално постојати утврђени захтеви УН или ОЕБС-а за помоћ у могућој мировној операцији. Планирање *NMA*s може да буде на прелиминарној основи, те да се не подразумева учешће НАТО-а у таквој операцији. Резултати прелиминарног планирања назначиће широку природу мисије, вероватне циљеве Алијансе, потребе у ресурсима снага и средстава Алијансе и земаља чланица, те вероватан исход њеног учешћа. Извештај о прелиминарном планирању *MC* и *NAC/DPC* размотриће и обезбедити

за *NMA*s стратегијске смернице високог нивоа, укључујући циљеве Алијансе, уколико се предвиђа детаљно планирање и евентуално учешће НАТО-а у тој мисији. Одговарајући *MNC* одредиће неку потчињену команду НАТО-а као првоодговорну за детаљно планирање. Такође, одређеном команданту даће одговарајуће смернице о војним циљевима Алијансе у тој мировној операцији. За оперативно наређење о учешћу НАТО-а биће одговоран тај командант.

73. *Координација и извиђање.* За *NMA*s и одређене потчињене команде биће суштински важно да што је могуће пре остваре непосредну координацију с одговарајућим агенцијама, као што су уреди УН или ОЕБС-а у зони мисије. Развијање одговарајућих планова за ванредне ситуације зависиће од способности одређеног команданта и првих официра његовог штаба да непосредно осмотре услове на терену. Том извиђању мора се дати висок приоритет у почетним фазама процеса планирања. Накнадне посете ради извиђања требало би планирати у честим интервалима, а тимови за везу из одређених команди требало би да буду распоређени у одговарајуће организације у зони мисије након добијања политичког одобрења за детаљно планирање.

74. *Удео у снагама.* У почетку процеса планирања *NMA*s мораће да контактирају земље чланице у вези с њиховим могућим учешћем у снагама. Ради одређивања вероватног обима учешћа у операцији земаља изван НАТО-а требало би успоставити контакт на вишем политичком нивоу. Војни планери морају имати процену приближне величине и састава снага потребних за мисију, на основу своје прелиминарне оцене, да би тражили подршку од земаља. Ако није вероватно да ће земље ставити на располагање неопходне снаге, одговорни *MNC* може да одреди, ако је то погодно, да се циљеви остваре накнадно, или да би могла да буде изводљива алтернативна концепција операције која захтева мање нивое снага. У противном, *MNC* би требало да препоручи да се циљеви Алијансе смање или да се операција не предузима.

75. *Споразуми о контроли наоружања.* Одредбе разних споразума о контроли наоружања могли би да наметну ограничења или рестрикције на распоређивање и концентрисање снага. Планери морају да буду детаљно обавештени о таквим споразумима и њиховом утицају на целокупни план и степен учешћа појединих земаља.

76. *Информисање јавности.* Команданти елемената који се распоређују за потребе мировних операција требало би да очекују непосредну и интензивну јавну проверу преко међународних медија. Та пажња, ако се ефикасно координише, може умногоме да појача утицај распоређених снага демонстрирањем транспарентности и кохезивности учесника. Према томе, веома је важно да се од почетка координишу активности информисања јавности. Команданти морају да предвиде да ће интересовање медија достићи врхунац на почетку распоређивања снага, и зато би од самог почетка тежиште команде требало да буде на информисању јавности.

77. *Војно-цивилни односи.* Успех мировне операције често ће зависити од квалитета односа између мировних снага и становништва у зони мисије. Ефективност таквих операција кроз историју смањивала се када је локално становништво погрешно схватало мисију, циљеве и активности мировних снага, било ненамерно, због лажних гласина, било због намерних дезинформација које шири једна или више зараћених фракција. Планери морају у своје планове да унесу средства и технике за развој и одржавање чврстих, позитивних комуникација с локалним становништвом и да отпочну рад на томе пре првог распоређивања својих елемената у зону мисије.

Оперативно окружење

78. *Претња.* Планери морају да имају прецизну оцену претње са којом ће бити суочене њихове снаге у оперативној зони. Величина, опрема, обука, дисциплина и мотиви потенцијално непријатељевих елемената требало би да буду пажљиво анализирани. Проблеме са којима се становници сада суочавају вероватно ће открити историја тог региона. У припреми снага за обављање мисије требало би да помогну и сведочанства из прошлости о поштовању обуставе ватре и других споразума. Процена претње биће критично важан чинилац у одређивању потреба снага, укључујући оружје и опрему које распоређене снаге треба да поседују. Одређивање потреба може да се регулише смерницама одговорне међународне организације. Опасност мора да се процењује непрестано током трајања мисије, уз прилагођавање састава снага према потреби. Чак и релативно мирна мисија може изненада, за кратко време, да се разбукти у интензиван сукоб и додељене снаге морају да буду приправне за такву могућност.

79. *Културни чиниоци.* Пажљива анализа културе у зони операција требало би да открије многе важне чиниоце које командант снага мора размотрити пре него што буду завршени планови за операцију. Опште уважавање језика, религија, етничких група, историје и локалних обичаја биће од велике користи за успешно обављање мисије. Сви припадници снага требало би пре распоређивања да буду обавештени о основним културним аспектима те области.

Расположивост јединица и распоређивање

80. *Расположивост јединица.* Јединице одређене за новоформиране снаге требало би да се пребаце у зону операције што је могуће брже након завршеног извиђања. Битно је да се политичка и војна ситуација у зони сукоба није знатно променила од када је одлука донесена. Требало би подстицати земље да покажу спремност да за такве мисије ставе на располагање одређене врсте јединица. Одговарајућим мултинационалним командама Алијанса ће доделити као ванредне задатке у оквиру мировних операција.

81. *Распоређивање*. Брзо реаговање на одлуку о подршци Алијансе специфичној операцији зависи од правовременог планирања за ванредне ситуације и накнадног брзог распоређивања снага које дају чланице Алијансе. Када вероватноћа једне такве операције постане очигледна планери би требало одмах да у систему планирања појачања траже постојеће варијанте које се могу модификовати тако да задовољавају потребе одређене мисије. Мора се спровести *ad hoc* планирање ради развоја елемената снага и подршке битних за мисију, те одредишта и временског оквира, мада се могу користити параметри покретања и подршке из опција *MNC* за појачање. Можда ће моћи да се примене и постојећи планови за ванредне ситуације и подршку појединих земаља и нижих команди Алијансе. Подаци о распоређивању садржани у базама података требало би да скрате време планирања. Даље, правовремено пребацивање биће олакшано развојем заједничких процедура распоређивања и унутар Алијансе и изван њене територије. Истовремено са планирањем распоређивања, снаге одређене за мисију морају брзо да спроведу припреме које претходе распоређивању и да буду спремне за покрет с мирнодопских положаја према оцени стања националне готовости (по *MC 55/3*) објављеној у Упитнику за планирање одбране.

82. *Организовање подршке*. Када се неки елемент Алијансе распо­ређује као подршка мировне операције, биће одређена команда за организовање подршке која ће обезбеђивати и извршне и штабне функције за команданта за време распоређивања. Дужности те команде биће следеће:

а. Координација и подршка кретања јединице.

б. Одређивање приоритета и додела транспортних средстава датих на располагање Алијанси ради покривања недостатака у тој земљи и према редоследу планираног распоређивања.

с. Праћење распоређивања јединица и упућивање извештаја о стању и одговорном *MNC* и команданту снага.

83. *Ротирање*. Ротирање појединог особља и јединица обавља се на основу споразума између одговорне међународне организације и дотичне владе или регионалне организације. Јединице се обично ротирају након шест месеци проведених у мировним снагама. Да би се одржало потребно искуство потребно је пажљиво размотрити одлуку о методу ротирања – делимичном или „*en bloc*“.

Организовање операције

84. *Редовна оперативна процедура*. За регулисање вођења и обезбеђивања операције потребне су редовне оперативне процедуре. Мултинационална природа операција чини потребу за редовним оперативним процедурама нарочито значајном, да би се осигурало да се контингенти из свих земаља који учествују у операцији држе заједничке групе правила и процедура. У редовним оперативним процедурама тежиште би требало да буде на областима као што су: правила ступања у дејство,

процедуре везе, форме и процедуре извештавања, понашање према локалном становништву, контакти са медијима итд.

85. *Војно-цивилна спрега.* Војни планери морају одмах да успоставе контакт са планерима из УН, ОЕБС-а и других цивилних агенција. И војне и цивилне активности морају се од почетка планирати заједно. Успех целокупне мировне операције зависиће од потпуне усклађености и синхронизованости војних и цивилних операција. Идеално ће бити да се виши представници цивилне и војне компоненте на сваком нивоу у зони операције редовно састају у званичном саставу са својим политичким, војним и цивилним колегама са супротне стране ради координисања свих акција из делокруга међународног мандата операције.

86. *Веза.* Успостављање свеобухватне мреже за везу и координацију биће суштински важно у свим мировним операцијама. Војна команда на сваком нивоу мора да планира да има способне људе за везу на бројним локацијама, укључујући локалне уредe међународних цивилних агенција, као и команде страна у сукобу. То ће сигурно захтевати да у саставу снага буде довољно језичких стручњака, или да се они ангажују с локалног подручја, да би се задовољиле потребе превођења. Ти канали се морају одржавати и неговати чак и у екстремним околностима, тако да инциденти између страна у сукобу и међународних снага не ескалирају у борбу. Сви команданти у мировној операцији морају томе да дају приоритет.

87. *Интеграција снага из земаља изван НАТО-а.* Учешће НАТО-а у било којој мировној операцији сигурно ће бити повезано са радом с контингентима из земаља и организација изван Северноатлантског пакта. Интегрисање таквих елемената у операцију коју предводи НАТО захтеваће специјално разматрање односа у командовању и подршци, као и специфичне задатке додељене тим јединицама да би у оквиру целокупне мисије своје могућности довеле до максимума. Да би се обезбедило да терминологија и поступци развијени временом међу земљама чланицама НАТО-а буду разумљиви другима, неопходне ће бити додатне мере. Језички квалификоване тимове за везу требало би разместити да раде с контингентима земаља изван НАТО-а, по могућности пре њиховог распоређивања у зону мисије. Ако неки командант из НАТО-а буде директно одговоран за такве елементе, требало би да организује размену посета између њега и његовог штаба и команданта и кључног особља јединице која ће бити стављена под његову команду. Може се послати и тим за обуку који би помогао контингенту изван НАТО-а да заврши припреме за распоређивање и информисао кључно особље о процедурама у Алијанси.

Састав снага

88. *Опште.* Као и у другим војним операцијама, структура снага зависи од величине зоне, природе и очекиваног трајања мисије, те других чинилаца, као што су линије комуникација, терен, време,

опасност и логистички захтеви. Снаге морају да буду наменски организована, мултинационална организација. Требало би избегавати да у оквиру снага преовлађује једна националност. Најважнија компонента нормално ће бити пешадијски батаљони, који могу да држе положаје, обезбеде присуство и посматрање, чине посаду контролних пунктова и патролирају. Оклопне извиђачке јединице посебно су корисне када је ситуација променљива или обухвата велико подручје. Јединице хеликоптерске авијације обављаће суштински важне функције, као што су пребацивање људства и материјала, извиђање, осматрање и санитарска евакуација.

89. *Инжињеријска подршка.* Та подршка ће се првенствено бринути за обезбеђивање мобилности на земљи. Други важни задаци обухватаће обезбеђивање, складиштење и дистрибуцију воде, обезбеђивање канализације и других објеката за одношење отпада, обезбеђивање и дистрибуцију електричне енергије, одржавање и оправку постојећих битних цивилних објеката и инсталација, према потреби, као и лоцирање, уклањање и уништавање мина и других неексплодираних убојних средстава. Претходном координацијом осигураће се да за распоређивање буду расположиви одговарајући инжињеријски ресурси.

90. *Војна полиција.* Елементи војне полиције су одговарајуће обучени и имају искуство и опрему да значајно допринесу мировним операцијама, нарочито тамо где може доћи до кршења закона и реда. Јединице војне полиције би непосредно сарађивале са цивилном полицијском компонентом мировних снага, као и са локалним полицијским властима. Због осетљиве природе таквих мисија војна полиција би се такође усредредила на пресецање илегалних активности или кршења локалног закона од стране припадника мировних снага.

91. *Ваздухопловне снаге.* Због своје флексибилности ваздухопловне снаге и средства могу да се распореде на велике удаљености за веома кратко време, а кад су распоређене, могу да покривају веома велике области ради осматрања, извиђања, везе, трагања и спасавања, или, у екстремним случајевима, непосредне ваздухопловне подршке опкољеним снагама или њиховог извлачења. AWACS, укључујући ваздухоплове NAEWF, може да прати ситуацију у ваздушном простору и на мору, и да истовремено делује као центар за командовање и управљање, за доношење одлука на лицу места или за пренос веза до удаљених команди. У садејству са операцијама NAEW, патролни ваздухоплови обалске авијације могу непосредније да прате приобалне и међународне водене путеве ради идентификовања потенцијалних кршилаца међународно одобрених санкција и ембарга. Транспортни ваздухоплови могу да преносе велике количине робе и ресурса у регион и из њега. Ти ваздухоплови могу да се користе и за брзо распоређивање снага или за превоз тимова за утврђивање чињеница и посредника по целој области. Ваздухоплови могу и да евакуишу болесне и рањене до медицинских објеката изван зоне мисије.

92. Приобалне снаге. Бродови и ваздухоплови приобалних снага могу да патролирају дуж међународних водених путева, као и у приобалним водама, уз пристанак земље домаћина, ради праћења примене споразума о обустави ватре или поштовања међународно санкционисаног ембарга. Приобалне снаге и средства биле би суштински важне за операције подршке, као што су чишћење мина из вода које су им одређене и пратња трговачких бродова који пролазе кроз зону сукоба. Наменске приобалне снаге могу да обављају трагање и спасавање, обавештајну активност, логистичко обезбеђење, везе, санитетску евакуацију, а могуће и непосредну ваздухопловну подршку за мировне снаге. Укрцане амфибијске снаге могу да буду снаге за брзо реаговање за потребе мировне операције, као и за подршку хуманитарним мисијама.

93. Јединица за подршку. Ради задовољавања специфичних потреба за време мировне операције војне снаге појединих држава обично се распоређују са својом јединицом за подршку. Та јединица обезбеђује разне услуге, као што су складишта, финансије и безбедне везе преко позадинског канала ради преношења извештаја о ситуацији, као и другог саобраћаја. На сличан начин, када се јединице Алијансе распоређују као снаге НАТО-а, оне би требало да буду третиране као да су из једне земље, па, према томе, треба да их прати елеменат за подршку контингента НАТО-а ради обезбеђења услуга битних за Алијансу.

94. Резерва. Посебну пажњу треба обратити на формирање резерве за распоређене снаге. Да би се демонстрирала мултинационална солидарност, резервне снаге требало би да буду састављене од одреда из контингента неколико различитих земаља. Оне морају да буду мобилне, способне за реаговање и довољно бројне да буду снаге за реаговање које одговарају мисији. Када је ситуација у потенцијалној мировној операцији нарочито променљива, Алијанса би требало да установи снаге „на захтев“ и да их позиционира изван зоне мисије, али спремне да се распореде у кратком року и олакшају, појачају или помогну повлачење распоређених снага.

Логистика

95. На логистичку подршку утичу мултинационалан и вероватан здружени карактер снага, очекивано трајање мисије и зона операција. Посебна пажња се мора обратити на решавање проблема координације, интероперабилности и финансирања ако треба пружати подршку елементима изван НАТО-а или невладиним елементима. У зони мисије могу недостајати адекватни прихватни објекти или положаји за истурене логистичке базе. Због тога може постојати потреба за пажљивим планирањем употребе постојећих локација, као и за додатним снагама из земаља које учествују да би се што је могуће пре успоставили одговарајући објекти.

96. Логистичка подршка снага састојаће се од мешавине националних и колективних структура. Један метод обезбеђивања подршке може

да буде консолидовање захтева и прикупљање снага и средстава под јединствену команду мултинационалне логистичке команде на нивоу ратишта. Такав мултинационални логистички приступ могао би да обухвата водећу земљу, специјализацију намена, колективна цивилна задужења по уговору за специфичне функције, или комбинацију тих метода на здруженом нивоу или на нивоу компонената снага. Током мисије начини обезбеђивања одређеног типа подршке могу да се промене из једног метода у други.

97. Санитетска подршка ће такође бити комбинација националних и колективних структура. Санитетска подршка мировних операција може да обухвати потребу за обезбеђивањем расположивог простора за локално становништво, укључујући евакуацију повређених. Материјална средства и процедура за обављање тих задатака захтеваће пажљиву интеграцију у војни систем санитетске подршке. За цивилно становништво, као и за мировне снаге, до максимума би требало користити медицинске могућности земље домаћина.

98. Детаљније о проблемима планирања логистичке и санитетске подршке говори се у Анексу G.

Везе

99. *Опште.* Главна разлика између подршке мировним операцијама у области везе и подршке која се пружа свакој другој војној операцији Алијансе биће географска локација операције. Не мора значити да ће нека мировна операција, осим наметања мира, смањити потребу за безбедним везама, мада може да буде услова за већу употребу небезбедних веза за рутинске активности.

100. *Организација.* При развијању концепције веза требало би размотрити употребу цивилних средстава везе. Војни канали су суштински важни и треба да буду на располагању да би се избегла зависност од система земље домаћина. Сваки национални контингент мировних снага биће одговоран за обезбеђивање властитих интерних веза. Идеално би било да везе између команданта мировних снага и контингентата обезбеђује једна држава.

101. *Ресурси.* Пошто заједнички финансирана средства везе НАТО-а нису тренутно обликована за мировне операције, подршка везе мора да се обезбеди из више разних извора, који обухватају следеће:

а. Средства Система интегрисаних веза НАТО-а који укључује сателитске везе.

б. Опрема *MNC* за ванредне ситуације са средствима која се могу одмах распоредити.

с. Регионалне снаге или снаге НАТО-а: *NAEWF*, *AMF(L)* итд.

д. Хитна набавка или закуп од Комитета за инфраструктуру (војни буџет).

е. Државни зајам.

102. *Безбедност.* Код хуманитарних мисија многи аспекти ће бити слични аспектима мировних операција. Међутим, могу постојати специјалне потребе за безбедносним снагама ради заштите организација за помоћ и материјалних средстава снабдевања, као и избеглица или расељених лица. Можда ће те групе морати да се заштите од непријатељевих елемената у тој области, а може бити неопходно и одржавање реда између противничких, вероватно и наоружаних, фракција међу становништвом.

103. Још један аспект хуманитарних мисија јесте тај да снаге могу наићи на криминалну активност чији је циљ да се искористи ситуација. Мада отворене криминалне радње, као што је крађа материјалних средстава снабдевања, могу бити пресечене безбедносним мерама, припадници снага морају посебно да пазе да се води рачуна о роби и осигура дистрибуција онима којима је потребно.

104. *Самосталност снага у снабдевању.* Због тешких услова у областима тих мисија важно је да сви распоређени елементи буду до највишег степена логистички самостални. Ни у којем случају снаге које обезбеђују помоћ не би требало да постану терет већ преоптерећеним локалним системима. Због тога се може променити састав наменских снага или захтевати додељивање додатних транспортних средстава ради задовољавања потреба рутинске попуне снага материјалним средствима.

105. *Транзиција мисије.* Требало би да хуманитарне мисије евентуално могу да се промене од претежно војне операције, у почетним фазама, у чисто цивилну операцију. Процену најповољнијег тренутка за извлачење снага требало би начинити након стварно планираног и изведеног почетног таласа и повлачења на основу добијених политичких смерница. Пренос дужности на националне власти или међународне агенције за помоћ требало би да буде пажљиво планиран и потпуно координисан пре него што почне период транзиције у етапама.

Анекс А – речник

1. *Земља домаћин.* Земља, било чланица НАТО-а или не, која дозвољава да се снаге и материјална средства држава или организација НАТО-а сместе на њеној територији, изводе дејства или пређу преко њене територије због мировних операција.

2. *Спречавање сукоба.* Обухвата различите активности, посебно према Поглављу VI Повеље УН, од дипломатских иницијатива до превентивног размештања трупа, намењених за спречавање ескалирања спорова у оружане сукобе или њихово ширење. Спречавање сукоба може да обухвата мисије за утврђивање чињеница, консултације, упозорења, инспекције и праћење. Превентивно распоређивање нормално се састоји од цивила и/или војних снага који се распоређују ради спречавања кризе.

3. *Стварање мира.* Дипломатске акције које се спроводе пошто је сукоб почео ради постизања мирног решења. Обухватају обезбеђивање добрих услуга, посредовање, мирење и акције као што су дипломатска изолација и санкције.

4. *Одржавање мира.* Одржавање мира, укратко, јесте обуздавање, ублажавање и/или окончање непријатељстава између држава или унутар њих интервенцијом једне међународно организоване и усмераване непристрасне треће стране, уз употребу војних снага и цивила као допуне политичког процеса решавања сукоба и ради обнављања и одржавања мира.

5. *Хуманитарна помоћ.* Мисије које се спроводе ради олакшавања људских патњи, нарочито у условима када одговорне власти у тој области нису у могућности, или можда не желе, да обезбеде одговарајуће службе за становништво. Мисије хуманитарне помоћи могу да се спроводе у оквиру мировне операције или као потпуно самосталан задатак.

6. *Наметање мира.* Мера која се предузима сходно Глави VII Повеље УН а у којој се користе војна средства за обнављање мира у области сукоба. То може да буде решавање сукоба између држава или унутрашњег сукоба ради задовољавања хуманитарних потреба, или ситуације у којима је дошло до великог колапса државних институција.

7. *Надградња мира.* Мера која се предузима после сукоба ради идентификовања и подржавања структура које ће тражити да ојачају и учврсте политичко решење да би се избегао поновни сукоб. Обухвата механизме за идентификовање и подржавање структура које ће тежити да консолидују мир, јачају осећај поверења и благостања и подрже економску обнову, а могу захтевати како војно, тако и цивилно ангажовање.

Анекс В – командни односи

1. Због политичке осетљивости и мултинационалног карактера мировних операција неопходни су веома јасни командни односи. Између мировних операција УН и мировних операција које би водила ОЕБС вероватно би биле само веома мале разлике у командним односима. Основни аспекти командних односа за операције у којима су ангажоване снаге НАТО-а наведени су у општим цртама у даљем тексту.

Политичка контрола

2. У мировним операцијама УН Савет безбедности ће спроводити политичку контролу и управљање преко генералног секретара и заступника кога он одреди. Шефа мисије за неку одређену мисију изабраће *генерални секретар на основу консултација са државама које дају своје снаге*, регионалним организацијама које су укључене и странама у сукобу.

3. У мировним операцијама ОЕБС-а Комитет виших званичника (CSO) обављао би политичку контролу и управљао операцијом. Он би именовао шефа мисије који би имао оперативну контролу над свим мировним формацијама у области мисије.

Командант мировних снага

4. Командант мировне операције биће из земље чланице одговорне организације, УН или ОЕБС-а. Често ће бити биран из једне од земаља које дају своје снаге за мировну операцију.

5. Ако НАТО даје знатан део снага и средстава за одређену операцију, Алијанса ће можда желети да на положај команданта снага именује високог официра из неке земље чланице. Ако тог официра бира одговорна организација, он би могао да служи искључиво у том посебном међународном својству, привремено остављајући по страни свој идентитет официра Северноатлантског пакта. Алтернативно, он као командант мировних снага може да има две функције тако што ће задржати положај из НАТО-а који је директно везан за мировну операцију.

6. Командант снага има оперативну контролу над свим јединицама које су дате за ту операцију док траје њихово учешће. Ако за мировну операцију Алијанса даје јединицу или групу јединица, које задржавају идентитет НАТО-а, командант укупног дела снага које даје Алијанса исто би тако био под оперативном контролом команданта мировних снага.

Контингенти појединих земаља

7. Национални контингент се састоји од укупног дела снага које једна земља даје за мировну мисију, а може да обухвата неколико засебних јединица, које нису међусобно функционално повезане. Свака држава ће одредити једног официра, који не мора да буде командант јединице, да буде командант њеног контингента. Он ће, уз остале своје дужности, с командантом мировних снага деловати у име те земље. Команданти контингената ће бити задужени за ред и дисциплину свог људства, као и за административна питања. Они ће из тих области подносити извештаје директно команданту мировних снага.

8. Ако у некој мировној организацији има признатих елемената НАТО-а, један официр НАТО-а у тој организацији требало би да буде одређен за команданта контингента НАТО-а и да служи на сличан начин као командант неког националног контингента.

Анекс С – законски аспекти

Увод

1. За мировне операције закон је посебно важан у области овлашћења и надлежности и оперативне могућности. У првој области,

законом се обезбеђује законска основа и даје миротворцу чврст законски ауторитет. У другој области, законом се миротворцу обезбеђују међународни статус и основна правила, и принципи одговорности као смернице за понашање снага.

Овлашћења и надлежности за успостављање мировних операција

Под Уједињеним нацијама

2. Мада се израз „очување мира“ не налази у Повељи УН, надлежност УН да води те операције произилази из њихове основне намене да одржавају мир и безбедност у свету, како је детаљно наведено у одредбама и начелима Повеље.

3. У оквиру УН, надлежност за успостављање мировних операција имају два главна органа: Савет безбедности и Генерална скупштина. У пракси, Савет безбедности је одговоран за вођење мировних операција, док генерални секретар и Секретаријат имају извршну управу и надзиру такве операције.

4. У оквиру колективног безбедносног система Уједињених нација, чл. 52 (1) одобравају се „регионалне структуре или агенције“ које се баве питањима везаним за одржавање мира и безбедности у свету. Истовремено, оне су подесне за регионалну акцију.

Под Организацијом за европску безбедност и сарадњу

5. У документу из Хелсинкија из 1992. године државе учеснице КЕБС-а изјавиле су да би ту конференцију требало сматрати регионалном структуром према Глави VIII Повеље УН, потчињеном Савету безбедности УН ради одржавања мира и безбедности у свету. Изразом регионалне структуре или агенције означавају се међународне организације створене међународним уговорима или споразумима и регистроване код Уједињених нација. Мада завршни документ ОЕБС-а није међународни уговор, Организација је иницирала осматрачке мисије у неколико проблематичних области у оквиру свог регионалног домена. Може се предвидети да ће се политички процес у ОЕБС-у даље развијати, па тако ОЕБС може да постане уговорно тело признато од УН са статусом правне личности у међународном праву. То би умногоме олакшало закључивање споразума на основу којих би мировне снаге ОЕБС-а добиле надлежност и статус.

Под Северноатлантским пактом

6. Мада је Организација северноатлантског пакта првенствено уговор о колективној самоодбрани, који има законске основе у члану 51 Повеље УН, општеприхваћено је да Алијанса може да обавља задатке наведене у Глави VIII, тј. да изводи регионалне операције.

Према члану 2 Северноатлантског пакта, НАТО би могао да предузме регионалне мировне операције, уз потпуно признавање основне одговорности Савета безбедности УН за одржавање мира и безбедности у свету. У оквиру преовлађујуће праксе УН да изводи мировне операције под надзором Савета безбедности УН, као и потенцијалне употребе оружаних снага, било би неопходно сигурно добијање надлежности од Савета безбедности УН пре стварања неких регионалних мировних снага. Алтернативно, у контексту подршке НАТО-а Уједињеним нацијама у таквим операцијама, требало би да НАТО и одговорна међународна организација постигну споразум којим се одређују начини и услови таквог учешћа.

Овлашћење за распоређивање

7. Док надлежност за успостављање снага имају само суверене силе највишег органа, на пример НАТО-а или УН, надлежност за распоређивање изводи се, делимично, уз сагласност земље домаћина. Као што је описано у главном документу, принцип сагласности и захтева земље домаћина суштински је важан за успостављање мировне операције на било којој сувереној територији осим када је мандатом одговорне међународне организације другачије назначено.

Законски статус мировних снага

Одредбе Повеље Уједињених нација

8. Мировне снаге УН потпуно су непристрасне међународне снаге. Према Повељи УН, такве снаге, с овлашћењем добијеним од надлежног органа УН и под његовим надзором, јесу помоћни орган УН, у ствари – агенција Уједињених нација.

9. Фундаментални статус снага УН у земљи домаћину произилази из чланова 104 и 105 Повеље УН. Ти чланови дају УН такво законско својство, привилегије и имунитете какви су неопходни за остварење њихове намене. Слично томе, званичници УН ће се користити привилегијама и имунитетом неопходним за извршавање својих функција у вези са активностима УН.

Конвенција УН о привилегијама и имунитету Уједињених нација

10. Поменуте одредбе Повеље УН развијене су у Конвенцији УН о привилегијама и имунитету из 1946. године коју је усвојила велика већина земаља чланица УН. Када се снаге УН распоређују у земљи домаћину која није потписница те конвенције, законски режим Конвенције се ипак проглашава примењивим у споразуму о статусу снага (SOFА) склопљеним између УН и земље домаћина.

Споразум о статусу снага између Уједињених нација и земље домаћина

11. Сагласност земље домаћина преноси на снаге УН легитимност потребну за законито присуство на њеној територији. Та сагласност се уобичајено даје јединственим саопштењем сачињеним пред органом УН који снагама даје овлашћење.

12. У идеалном случају, легалност мировне мисије на територији сваке земље требало би да буде гарантована споразумом о статусу снага (*SOFA*), који потписују земља домаћина и Уједињене нације. Споразумом се детаљно регулише следеће:

- а. Привилегије и имунитет снага, официра, званичника и припадника снага.
- б. Питања везана за примену пореских, царинских и финансијских прописа.
- с. Везе и поштанске услуге.
- д. Слободу кретања.
- е. Кориштење друмова, водених путева, лучких објеката и аеродрома.
- ф. Употребу воде, електричне струје и других јавних инсталација.
- г. Распоживост локалне валуте за кориштење од стране мировних снага.
- х. Снабдевање, материјална средства и услуге.
- и. Одредбе и услове регрутованог локалног особља.
- ј. Решавање спорова или захтева.
- к. Организовање веза између оружаних снага и припадника службе безбедности владе домаћина и мировних снага.
- л. Цивилна и криминална судска надлежност.
- м. Идентификација и статус.

Споразум између Уједињених нација и Алијансе

13. Споразум између УН и НАТО-а требало би да садржи услове за учешће НАТО-а у вези с особљем и материјалом који се дају за мировну операцију Уједињених нација. Између осталог, тим споразумом би се:

- а. Идентификовала Резолуција Савета безбедности УН којом се даје пуномоћ за формирање снага Уједињених нација.
- б. Потврдио међународни карактер снага НАТО-а које се додељују УН за мировне операције.
- с. Асимиловале снаге НАТО-а у снаге УН ради регулисања статуса.
- д. Проширила примена *SOFA* између УН и земље домаћина на Северноатлантски пакт.
- е. Утврдили договорени командни односи између НАТО-а и УН и њихових агенција.
- ф. Регулисала примена цивилне и кривично-правне јурисдикције на контингенте у саставу снага.

g. Скицирали администрација и финансије у вези с уступљеним људством, опремом или техником УН, као и одговарајуће законске обавезе.

h. Признала примена начела хуманитарног права којима се одређује понашање војног особља.

i. Обезбедила процедура за решавање спорова и обавештавање о повлачењу.

j. Размотрила могућност за додатна решења, зависно од ситуације.

14. Без званичних споразума са УН, НАТО не би могао да има својство правног лица УН, нити би његови припадници могли да имају статус, користи и привилегије садржане у Повељи УН, Конвенцији УН о привилегијама и имунитету из 1946. године, или *SOFA* закљученим између УН и земље домаћина.

15. Стриктно говорећи, правно лице, својство и статус НАТО-а, као и војних тела, установљени према Споразуму из Отаве, Париском протоколу, односно *SOFA* НАТО, не постоје за операције на територији земаља изван НАТО-а. Због тога је потребан званичан споразум између НАТО-а и УН или земље домаћина.

Обезбеђивање средстава НАТО-а за мировне напоре Уједињених нација

16. Иста законска начела овлашћења, надлежности и статуса важиће ако НАТО треба да допринесе само у средствима за потребе Уједињених нација. Биће потребан споразум или договор између УН и НАТО-а који се односи на специфичне финансијске аспекте таквог учешћа и пратеће законске обавезе. У вези с тим, требало би направити референцу с моделом споразума УН о условима учешћа у вези с опремом из земаља чланица.

Подршка Алијансе појединачним уделима земаља чланица Северноатлантског пакта

17. Удео појединих земаља био би обавеза тих земаља која треба да буде покривена билатералним споразумима између сваке земље чланице НАТО-а појединачно и Уједињених нација.

18. У свим случајевима биће потребан споразум између НАТО-а и земаља чланица, појединачан или заједнички, који ће одражавати обавезу сваке од њих према напорима УН, као и оптерећење које НАТО дели са земљама чланицама.

Анекс D – правила ступања у дејство

Опште

1. Правила ступања у оружано дејство (*Rules of Engagement – ROE*) обезбеђују политичку директиву, у оквиру законских параметара, и смернице за команданте на свим нивоима у вези с употребом силе.

Команданти мировних снага ће оценити опасност у мировним операцијама за које су они задужени и препоручити специфична *ROE* ради одобрења од одговорне међународне организације. У сваком тренутку, снаге које учествују у мировним операцијама деловаће у потпуној сагласности с одредбама закона о оружаном сукобу.

2. Мирнодопска *ROE* јесу изузетно осетљиво и комплексно питање. Један систем *ROE* који би покривао мноштво потенцијалних ситуација у многоме би побољшао вођење мировних операција.

Принципи

3. Један од водећих принципа мировних операција јесте тај да би мисију генерално требало остварити без употребе војне силе, мада околности могу учинити неопходним употребу силе да би се осигурала безбедност снага или испунио мандат операције. Инциденте би требало спречити или зауставити преговорима, убеђивањем или демонстрацијом силе, а не применом силе. Силу би требало користити само када се мирољубивим начинима не може зауставити непријатељски чин или када је неопходна ради обављања задатака поверених мандатом.

4. Непотребна употреба силе нарушава уверење земље домаћина, страна у сукобу и унутар међународне заједнице у непристрасност и кредибилитет мировних снага. Њоме може да се изазове ескалација насиља и створи ситуација у којој мировне снаге постају део локалног проблема. Употреба силе мора пажљиво да се контролише и ограничава.

Ограничења у употреби оружја и пиротехнике

5. Стране у сукобу, као и локално становништво, генерално ће очекивати непретеће акције и понашање мировних снага. Морају се предузети мере предострожности да би се избегли инциденти или несрећни случајеви с оружјем који би могли да се сматрају провокацијом. Примери специфичних мера предострожности су следећи:

a. Не носити напуњено оружје, с изузетком војне полиције, осим ако није специјално наређено.

b. Не усмеравати оружје ни на кога.

c. Обуку с оружјем спроводити само на простору за који је добијено овлашћење, уз претходну координацију са свим странама.

d. Употреба светлеће муниције за сигнализацију неће бити одобрена осим када је то битно за безбедност мировних снага.

e. Мерама безбедности, као што су поседовање оружја и распоређивање оружја на борбене положаје, мора се предвидети онемогућавање сваке очекиване претње без угрожавања локалног становништва.

Околности које оправдавају употребу силе

6. Сила се може употребити у следећим околностима:

- а. У самоодбрани од директних напада или претње по живот припадника оружаних снага.
- б. При одбрани подручја, имовине, или лица под заштитом мировних снага.
- с. При одупирању покушајима да се разоружају припадници мировних снага.
- д. При одупирању покушајима да се ухалсе или силом одведу припадници мировних снага.
- е. При одупирању насилном уласку на положаје мировних снага или покушајима да се присиле на повлачење с положаја значајних за безбедност мировних операција.
- ф. При одупирању покушајима да се мировне снаге насилним средствима спрече да обављају мандатом поверене дужности.
- г. При спречавању оружаних упада војних или паравојних снага у одређене области у којима приступ контролишу мировне снаге.

Правила ступања у оружано дејство

7. Када одговарајући ауторитет донесе одлуку о употреби силе поштоваће се следећа правила:

- а. Употреби силе требало би да претходе јасна упозорења. Међутим, сила се не сме одлагати ако постоји непосредна претња по живот, ако има повређених или ако упозорење повећава ризик од смрти или повреде.
- б. Треба употребити само минималну силу, довољну за постизање циља.
- с. Ризик од колатералне штете по цивилна лица или имовину треба да се одмери зависно од предности која се може постићи употребом силе.
- д. Врста силе требало би да буде сразмерна сили агресора и да не изазива ескалацију ватре.
- е. Употребу силе требало би контролисати и прекинути чим је то могуће.
- ф. Треба предузети све разумне мере предострожности да се избегне штета по лица или имовину који се налазе у близини а нису део одобреног циља.
- г. Не одобравају се гоњење, одмазда и репресалије.

Анекс Е – образовање и обука

Основа

1. Ангажовање Алијансе у мировним операцијама могло би да обухвати од обезбеђивања стручњака и савета до обезбеђивања заједничких средстава, посматрача и мировних снага. Мада су за мировне

операције углавном потребне основне војне вештине, због јединствене природе таквих операција неопходни су и специфично образовање и обука ради повећања приправности снаге. Посебна пажња требало би да се обрати на потребно преоријентисање војника обучених за борбу на сасвим другачије окружење, у којем је стриктно ограничена употреба силе. У образовање и обуку за мировне операције Алијансе требало би да се, што је могуће више, укључе државе НАСС и учеснице у „Партнерству за мир“, као и међународне организације, на пример УН и њихове агенције и Организација за европску безбедност и сарадњу.

Обавезе

2. Образовање и обука су обавеза сваке државе. Северноатлантски пакт може да има улогу координатора и да развије стандарде за образовање и обуку.

3. Неке чланице Алијансе већ су основале специфичне објекте за обуку и курсеве за мировне операције које може да похађа и људство из других држава, али само у малом броју. Намене курсева НАТО-а у вези с мировним операцијама су следеће:

а. Развити опште разумевање мировних операција унутар Алијансе.

б. Раширити договорену доктрину НАТО-а за мировне операције кроз све војне структуре чланица Алијансе.

с. Понудити координисану групу курсева у одговарајуће време за потребан број слушалаца.

д. Обучити више слушалаца него што би било која чланица могла да појединачно обучи.

4. Уз одлуку да пружи подршку мировним операцијама по принципу од случаја до случаја, Алијанса би сада требало да подстиче увођење тих садржаја у националне програме за професионално војно образовање. Такво образовање требало би да се усредсреди на широке аспекте мировних активности.

Образовање

5. Циљеви образовања потенцијалних команданата и главног особља штабова требало би да буду усмерени на то да се они обавесте о главним аспектима мировних операција. Препоручују се следећи предмети:

а. историја мировних операција,

б. различите врсте мировних мисија,

с. процес доношења одлука о мировним операцијама у УН, ОЕБС-у и НАТО-у,

д. технике преговарања, истраживања и посредовања које се користе у мировним операцијама,

е. припремање за мировне операције и њихово извођење,

- f. правила ступања у дејство (ROE),
- g. законски аспекти мировних операција,
- h. дистрибуција информација за јавност.

Обука

6. Државе које обучавају своје људство и јединице за специфичне мировне задатке требало би да се оријентишу на релевантне аспекте четири категорије мировних операција и на одговарајуће тактичке вештине.

7. За већину мировних операција потребне су мировне снаге, посматрачка група или комбинација те две структуре. Обука би требало да обухвата успостављање тампон-зоне, праћење поштовања договорене обуставе ватре, надзирање повлачења и поновно успостављање војне и социјалне стабилности. Поред тога, требало би изводити и неку основну обуку из језика.

8. Предмети којима ће можда требати да се посвети посебна пажња у обуци пре распоређивања јесу:

- a. употреба силе и ROE,
- b. култура и обичаји у области мисије,
- c. поступци на контролним пунктовима и приликом блокаде путева,
- d. патролирање,
- e. осматрање и извештавање,
- f. претресање возила и људства,
- g. познавање мина и разминирање,
- h. препознавање опреме и оружја,
- i. читање карата,
- j. поступци везе,
- k. прва помоћ.

l. Поступци одбране од нуклеарног, хемијског и биолошког (НХБ) оружја (ако је оружје кориштено или може да буде кориштено у тој области).

9. Приликом израде програма за обуку пре распоређивања планери би требало да узму у обзир потребно време за припрему војника за покрет и захтеве за ресурсима који нису везани за обуку (у вези с медицинским и административним потребама и предострожношћу).

Вежбе

10. Ради припрема за мировне операције вежбе би требало изводити на свим нивоима. Семинари на високом нивоу и командно-штабне вежбе (*command post exercises – CPXs*) требало би да се односе на процесе управљања кризом и доношења одлука о обиму учешћа Алијансе у тим мисијама. Вежбама за мултинационалне команде које би могле да се употребе за командовање и управљање мировним снагама требало би да се обухвате аспекти планирања, распоређивања и извођења таквих

операција. Батальони и јединице који ће највероватније бити кориштени за мировне операције требало би да се на командно-штабним вежбама и вежбама на терену оријентишу на тактички ниво. У те сврхе, Алијанса би требало да испита могућности развоја и примене симулационих модела.

Анекс F – војне информације

Опште

1. У мировним операцијама стандардна војна штабна функција обавештајне активности назива се „војне информације“ или, једноставно – „информације“. Разлози за кориштење тих термина су више него политички. Стране у сукобу биће подозриве према свим покушајима мировних снага да прикупе информације о њиховим војним и паравојним снагама, без обзира на то колико су те информације значајне за оперативну ефикасност мировне мисије. Због те забринутости страна у сукобу потребно је да методи и поступци за прикупљање, процену и дистрибуцију информација буду знатно другачији од оних који се развијају за конвенционалне војне операције.

Принципи обавештајне активности НАТО

2. У нормалним околностима Алијанса добија готово све обавештајне податке НАТО-а од земаља чланица за искључиву употребу Алијансе као целине и за државе чланице. Обавештајне податке добијене на тај начин НАТО не може дати некој држави изван НАТО-а или међународној организацији у чијем су саставу земље које нису чланице Пакта. Тај основни принцип мора да се поштује без обзира на то какве потребе могу искрснути у вези с мировним операцијама. Такви аранжмани, међутим, не спречавају државе да снабдевају обавештајним подацима своје властите снаге, без обзира на то да ли су под командом Северно-атлантског пакта. Оне такође улазе у билатералне или мултилатералне аранжмане с другим државама ради снабдевања или размене обавештајних података.

Принципи прикупљања војних информација

3. У мировној операцији УН или ОЕБС неће настојати да остваре војну корист из распоређивања мировних снага. Међутим, могу се, при спровођењу нормалних мировних дужности, прикупљати информације значајне за успех одређене мисије или које ће се показати значајне у будућности. Извори из којих ће се нормално добијати војне информације за мировне снаге су следећи:

а. Патроле пешадијских и извиђачких јединица у саставу снага и војни посматрачи.

- b. Извештаји осматрачких места и контролних пунктова чије посаде чини људство из састава мировних снага или војни посматрачи.
- c. Резултати контрола које обављају припадници мировних снага или војни посматрачи.
- d. Извештаји од страна у сукобу о статусу властитих снага.
- e. Незванични извештаји добијени од локалних становника.
- f. Извештаји који долазе од УН или ОЕБС-а у Команду мировних снага на основу обавештајних података земаља чланица.

4. По правилу, мировна организација ће осигурати информације које има о снагама страна у сукобу, осим у околностима када је договорено да се подаци, као што су резултати инспекција, дистрибуирају свим странама. Не би требало да буде покушаја да се прикупљају информације које нису неопходне за извођење мисије, јер је транспарентност (отвореност) операција један од принципа мировних операција.

5. Узајамна отвореност између мировних снага и фракција у спору биће пожељна, али неће увек бити могућа. Биће потребно да командант мировних снага даје јасне смернице по принципу од случаја до случаја, како би могао да задржи неке информације. То би могли да буду случајеви у којима би откривање информација могло да угрози безбедност властитих трупа или целокупан успех мисије.

Припрема за мировне операције

6. Упозорење добијено пре упућивања снага НАТО-а у мировну операцију може бити сасвим ограничено. Војним властима НАТО-а биће потребно да што је могуће даље предвиде области предстојећих криза где НАТО може да буде укључен у мировној улози. Када кризна област буде идентификована, тежиште одмах треба да буде на специјалној обавештајној активности. Штабови команди морају да буду приправни, са картама, графиконима и основним подацима о подручјима потенцијалног распоређивања. Ажурирање таквог материјала базе података, као и стално процењивање кризне ситуације, биће важно за доносиоце одлука и планере за ванредне ситуације.

7. Пошто ће снаге у сукобу често бити нерегуларне и употребљаваће мноштво разног оружја, државне базе обавештајних података највероватније ће бити неадекватне. Биће потребно да НАТО и државе чланице модификују прикупљање обавештајних података тако да обухвате етничке паравојне и терористичке групе које имају потенцијала да изазову или да користе немире. Много тих података добијаће се из отворених извора и могу се користити без предрасуда. Такво прикупљање и упоређивање података требало би да се обавља у свако време.

Надзирање

8. Стално надзирање кризног подручја требало би да се обавља, по могућности, пре обавезе да се распореде друге снаге. Такав надзор, поготову ако је отворен, нагласиће надзорни карактер мировне опера-

ције и могао би да утиче на стабилизовање кризног подручја. Снаге *NAEW* значајне су за осматрање из ваздушног простора и на мору; међутим, нису намењене за покривање копнених снага. Осматрање копнених снага може да обавља систем из састава, или који је додељен НАТО-у, могућности типа *J-STARS/ASTOR*. Такође, могло би да се узме у разматрање и кориштење могућности Алијансе за рано упозоравање.

Разматрање састава снага

9. Сви пешадијски батаљони у саставу мировних снага требало би да имају могућности за извиђање и специјализовани елемент за обраду података.

10. Главне јединице требало би да обухватају одред за безбедност на терену ради саветовања команданта и пружања помоћи у одржавању стања борбене готовости због могућих напада на снаге.

Национални/НАТО извори информација

11. Контингенти из појединих држава могу да добијају војне информације из националних извора. Степен до којег ће се те информације давати и другима зависиће од политике држава које су укључене, али се то мора обављати веома обазриво. Када се снаге Алијансе распоређују као контингент НАТО-а, НАТО ће обезбедити подршку еквивалентну подршци коју поједине земље дају својим националним контингентима у сличним околностима.

Анекс G – логистичка подршка

Опште

1. За логистичку подршку мировних операција може да буде потребно развијање јединствених решења; међутим, логистичка подршка ће углавном бити формулисана према постојећим принципима и начелима за операције Алијансе.

2. Постоји део основних докумената НАТО-а, који су већ одобрени или су тренутно у поступку, којима се обезбеђују неопходне смернице за војне операције НАТО-а и могу да се примене и на мировне операције. Посебно су значајни следећи:

а. *МС 319*, Принципи и начела логистике НАТО-а, од 14. септембра 1992. године.

б. Концепција управљања кретањем, транспортом и мобилношћу НАТО-а (нацрт).

с. *МС 326*, Прописи и смернице санитетске подршке НАТО-а, од 15. јануара 1993. године.

d. Надлежност команданата НАТО-а над логистичким ресурсима (нацрт).

3. Основно правило за логистичку подршку јесте то да власти земаља и НАТО-а имају колективну одговорност за логистичку подршку мултинационалних и здружених мировних операција. Земље ће осигурати засебно, или на основу колективних решења, обезбеђење логистичке подршке својим снагама која ће обухватати одговарајуће обезбеђење стратегијске мобилности, транспорта и покрета снага. У опсежним или комплексним ситуацијама може се формирати мултинационална логистичка команда, која ће команди НАТО-а омогућити да спроводи своје одговорности и овлашћења над логистичком подршком.

7. Због великог значаја логистике у подршци операција неопходно је да се логистички планери укључе од самог почетка да би успех био осигуран. Планирање, поред осталог, обухвата следеће:

a. Обликовање логистичке подршке према снагама и варијантама њихове употребе.

b. Одговарајуће нивое подршке и самодовољности.

c. Решења земље домаћина за подршку, где је то оствариво.

d. Правовремену расположивост и пријем ресурса.

e. Могућност транспорта опреме.

f. Интероперабилност и међусобну замењивост опреме и материјалних средстава.

g. Укључивање земаља изван НАТО-а у аранжмане за подршку.

Координација

5. Комплексност логистичке подршке мултинационалним и здруженим операцијама намеће потребу за високим нивоом флексибилности у оквиру целокупног логистичког система. Одређивање једне мултинационалне логистичке команде на нивоу војишта, поред мултинационалних логистичких елемената појединих компонената, приступ је који се може прилагодити разноврсним ситуацијама и захтевима, чиме се обезбеђује та потребна флексибилност. Без обзира на укупну структуру логистичког командовања и управљања, биће неопходно да се установе два центра да би се обезбедио ниво координације логистике и мобилности који је потребан за мултинационалне и здружене мировне операције. То су:

a. Логистички координациони центар (*Logistic Coordination Centre – LCC*), за координацију пријављених логистичких мањкова и вишкова код земаља које дају своје учешће.

b. Центар за координацију мобилности (*Mobility Coordination Centre – MCC*), за координацију стратегијског кретања снага и решавање недостатака у транспорту. Ту је укључена додела и распоређивање расположивих ресурса за стратегијско кретање, као и координација протока распоређених снага и средстава од луке укрцања до луке искрцавања.

6. Додатне логистичке групе, на бази *ad hoc* решења, биће формиране по потреби.

Кооперација

7. Мада сваки национални контингент снага мора да буде приправан да обезбеди своје снабдевање током почетног периода распоређивања, логистичка подршка ће се остваривати кроз једну од комбинација следећих метода:

a. *Обавеза појединих земаља.* Свака земља обезбеђује све потребне елементе подршке за свој контингент.

b. *Узајамна помоћ.* Земље једна другој обезбеђују дефинисану подршку, било на основу билатералних договора, било преко логистичког координационог центра.

c. *Мултинационални паркови логистичких средстава.* Земље дају критична логистичка средства у заједничке паркове, али задржавају командовање и управљање тим логистичким снагама и средствима. Алијанса може да координише и узима те логистичке снаге и средства за подршку одређених мисија.

d. *Специјализација улога.* Појединачне земље одговорне су за специфичне логистичке функције/средства за целокупне снаге.

e. *Водећа земља.* Једна земља обезбеђује већи део логистичке подршке, с тим да друге земље обезбеђују специјалистичку подршку под контролом водеће земље.

f. *Подршка цивилних уговарача.*

Стратегијска мобилност, транспорт и покрети

8. Варијанте употребе диктираће одговарајуће нивое стратегијске мобилности, транспорта и кретања снага који се траже. У почетним фазама неке мировне операције можда неће бити довољно времена за постојано појачавање снага њиховом техником и средствима материјалног обезбеђења. Све снаге и средства које поједине земље дају за мировне операције треба да утврде следеће:

a. Критеријуме готовости (време за које ће бити приправни за распоређивање од дана обавештавања).

b. Захтеве у вези с кретањем.

c. Захтеве у погледу превозних средстава по начинима превоза.

d. Пријем и захтеве у вези с кретањем.

e. Захтеве у вези с прелетом/транзитом.

Цивилни ресурси (подршка земље домаћина)

9. Цивилне ресурсе требало би користити кад год је то с војног становишта изводљиво, поуздано, правовремено и рентабилно. Распољивост подршке земље домаћина одредиће степен самодовољности која

је потребна снагама. Обавезе за решавање потреба с подршком земље домаћина морају се спецификовати током фазе планирања операције.

Санитетска подршка

10. Алијанса може да помогне приликом координације санитетских планова снага да би се обезбедила подршка према величини снага и изложености ризику. За већину мировних операција плановима би требало обухватити и ограничену могућност пружања подршке локалном становништву, с узимањем у обзир чинилаца као што су друштвени обичаји, религија и етничке групе. Земље које обезбеђују целокупну санитетску подршку требало би да обезбеде да такве јединице буду у могућности да се распореде заједно с другим елементима снага, да би могла брзо да се успостави ефикасна санитетска подршка.

11. Без обзира на величину снага, све функције санитетске и несанитетске подршке (хоспитализација, лечење, евакуација, санитетска логистика, ветеринарске и прехранбене инспекцијске службе, превентивна медицина, санитарно обезбеђење, одношење смећа итд.), те здравствено збрињавање, морају се планирати и координисати пре операције.

12. Санитетска подршка може бити значајан изазов током мировних операција зато што снаге могу да буду на удаљеним локацијама, далеко од линија комуникација, што отежава попуну санитетских средстава, евакуацију пацијената, хоспитализацију и услуге превентивне медицине.

13. Да би обезбедио здравље и добробит снага под својом командом, командант мировних снага мора да добије одговарајуће, искусно медицинско особље. Такође, снаге морају да буду снабдеване одговарајућом комбинацијом медицинских ресурса да би санитетска подршка била свеобухватна и кохерентна.

Од санитетских јединица у саставу мировних снага може се тражити да деле с локалним болницама, или да им обезбеде, потребан санитетски материјал, опрему или људство. Такви захтеви у погледу санитетске подршке могли би да се смање ако се нађу одговарајућа решења и обезбеде сигуран смештај, храна, вода и санитарије. Такође, треба размотрити програме епидемиолошког надзора, као и могућу имунолошку заштиту. При планирању санитетске подршке за одређену мисију требало би користити савете садржане у Упутству с техничким информацијама за санитетску приправност у Алијанси (AC/98-D/1272, од 20. јуна 1990).

Анекс Н – комуникације

Опште

1. Комуникациона подршка за мировне снаге дате из састава војних снага НАТО-а неће се знатно разликовати од подршке која се обезбеђује општим војним операцијама (оперативно или технички). Може се

десети да Алијанса оформи привремени контингент НАТО-а, уместо да распореди неку постојећу структуру НАТО-а са њеним формацијским средствима за везу. То би захтевало наменско организовање снага, средстава, услуга и особља из бројних извора, а могуће и укључивање земаља изван Пакта. Употреба снага изван подручја НАТО-а значајно ће повећати захтев за употребом средстава за везу која нису у његовом саставу. Комуникациона подршка мора да буде обликована тако да одражава оперативне захтеве мисије.

Средства за везу

2. Током распоређивања на истурене положаје биће веома тешко да се оствари поуздана комуникација из тог подручја и обично ће бити потребно да се комбинују војне и цивилне услуге и средства за везу.

а. Цивилна средства за везу, као што су изнајмљена комерцијална или ПТТ средства и услуге, требало би користити тамо где је то практично и поуздано. Услуге ПТТ могле би да обухватају подршку телефонских, телекс, факс и информативних служби. Поред тога, комерцијалним закупима могла би да се обезбеди и друга терминална опрема, земаљски канали, терминали *SATCOM* и сателитски канали.

б. Због озбиљних последица које би могле настати као резултат зависности само од постојећих комуникационих система у земљи домаћину, биће потребни алтернативни канали под контролом Северно-атлантског пакта.

с. Да би се искористила постојећа организациона ефикасност, везе између команданта мировних снага и његових контингената требало би да обезбеде јединице за везу из једне земље, или мултинационална јединица која је претходно деловала.

Безбедност веза

3. У мировним операцијама донекле је могућа употреба незаштићених комуникација. Под претпоставком да се мировне снаге сматрају непристрасним, комуникације које садрже краткорочне информације тактичке природе можда неће требати да се шифрују. Комуникације које садрже осетљиве информације требало би да увек буду шифроване. Пошто се услови могу неочекивано променити, требало би да буде планирана и, према потреби одмах расположива, свеобухватна могућност безбедних комуникација.

Спољне везе

4. За спољне везе могли би да буду потребни канали између команданта мировних снага и:

а. Политичких власти.

б. Националних и интернационалних агенција за помоћ у зони операција.

е. Посматрачких/контролних мисија одвојених од мировних снага.

5. Безбедне везе могле би да буду потребне између команде мировних снага и неке војне команде НАТО-а ради решавања питања у вези с подршком НАТО-а за мировне снаге. Тај канал би се нормално завршавао на најприступачнијој улазној тачки за интегрисани комуникациони систем Пакта.

6. Могући извори подршке стратегијског канала били би снаге и средства које земље дају НАТО-у или одговорној организацији, или УН, или ОЕБС-у. На располагању могу, евентуално, да буду средства из базе средстава *CIS MNC* за ванредне ситуације.

Унутрашње везе

7. Везе између команде мировних снага и потчињених јединица нормално треба да обезбеди НАТО или само једна држава. За унутрашње комуникације сваког националног контингента мировних снага изговорна би била држава која упућује тај контингент.

8. Ако постоје одговарајуће цивилне комуникације, требало би планирати комбиновање цивилних и војних средстава за везу. Мора се избегавати ослањање само на системе земље домаћина због политичке и војне несигурности. Варијанте војних комуникација требало би да обухватају средства из НАТО-а, националних извора или извора изван Пакта. Посматрачким тимовима биће потребне незаштићене комуникације.

Анекс I – финансијска правила и процедуре

Опште

1. Општу подобност операција мировних снага НАТО-а за одобравање финансирања мора одредити *NAC* или *DPC*. Тај принцип важи и за подршку или помоћ која се даје земљама изван НАТО-а и мултинационалним организацијама. Због динамичне природе те подршке о подобности ће бити одлучивано од случаја до случаја.

2. Решења за дељење трошкова зависе од обима ангажовања НАТО-а и од међусобног договора између НАТО-а и других страна које учествују. Предвиђа се да опште категорије дељења трошкова обухватају следеће:

а. Операције које финансира само НАТО: ресурси НАТО-а распоређују се као кохерентне јединице, операцију финансира НАТО, уз примену текућих или *ad hoc* решења о дељењу трошкова.

б. Операције под управом НАТО са партнерима ван НАТО: НАТО би могао операцију да финансира на почетку, примењујући подесна решења НАТО-а о дељењу трошкова, а надокнаду да тражи од партнера изван НАТО-а на основу њиховог учешћа и могућности плаћања.

с. НАТО као партнер у операцији којом не управља НАТО: тамо где се ресурси НАТО-а распоређују под окриљем УН или у партнерству

с другим организацијама, као на пример ЗЕУ, НАТО ће, у договору са својим партнерима, наћи решења за надокнаду трошкова за операцију. Распоређивање снага НАТО-а може коначно финансирати НАТО, уз примену погодних решења о дељењу трошкова.

3. Када се *NAC* или *DPC* сложе око подобности финансирања, Комитет за војни буџет (*Military Budget Committee – MBC*) може да да овлаштење финансијским контролорима више команде НАТО-а (*MNC*) да одобре трошење интернационалних фондова за такве операције.

4. У оквиру овлаштења које је дао *MBC*, финансијски контролори *MNC* морају да дају своје писано одобрење пре него што се укључе међународни фондови.

5. У случају ванредне хитности, финансијски контролори *MNC* могу, без претходног одобрења *MBC*, одобрити екстра буџетско трошење међународних фондова хитно потребних за операцију којом управљају, или коју специфично одобравају *NAC* или *DPC*.

6. Материјална средства или услуге опште административне природе (опрема и материјална средства за канцеларије, мапе, графикони, путовања и превоз, итд.) потребне некој команди Алијансе, финансираној из међународних фондова, за планирање, координацију и унутрашње командовање и управљање, могу се финансирати кредитима који су на располагању у оквиру међународних буџета те команде без претходног одобрења финансијских контролора *MNC* или *MBC*.

7. Државне власти морају експлицитно да се сложе са кориштењем националних ресурса, без обзира на то да ли су под националном или интернационалном управом.

Процедуре

8. *Планирање*: финансијски контролор *MNC* имаће представника у одговарајућим тимовима за планирање ради давања финансијских савета и стручног мишљења о финансирању. Финансијски контролор *MNC* подносиће захтеве за одобравање финансирања Комитету за војни буџет, а потребе за финансирање, када је то могуће, уврстиће у одговарајући захтев за буџет.

9. Реализација:

а. Одредбе „Финансијских прописа НАТО-а“ и „Примене финансијских правила и процедура за војна тела НАТО-а“ примењиваће се и на кориштење међународних фондова за потребе мировних операција.

б. Финансијски контролори из потчињених команди упућиваће своје захтеве за финансирање, на најбржи могући начин, одговарајућем финансијском контролору *MNC* ради хитног разматрања.

с. Финансијски контролори *MNC* предаваће периодичне извештаје о трошковима команданту *MNC*, одређеним штабовима и *MBC*, како је прописано.

Опште

1. Овим анексом установљавају се општи принципи за помоћ командантима у вођењу активности информисања јавности у будућим распоређивањима. Одлука НАТО-а да упути своје војне снаге као подршку УН или ОЕБС-у привући ће велику пажњу јавности и медија. Искуство из прошлости показује да ће бројни међународни новинари похрлити ка месту несреће или тензије. Брзе, доследне и прецизне активности официра за информисање јавности (*Public Information Officer – PIO*) биће суштински важан елеменат у сталном информисању јавности и имаће велики значај у управљању кризом. Биће потребна координација с одговорном организацијом, УН или ОЕБС-ом, да би се показала кохезивност и ублажили извештаји о ривалству.

Принципи информисања јавности

2. Следећи принципи помоћи ће у будућим решењима за извештавање медија о снагама НАТО-а које учествују у мировним операцијама:

а. Отворено и независно извештавање биће главни начин извештавања о мировним операцијама, а најзначајнија ће бити транспарентност (отвореност).

б. Припаднике медија не би требало спречавати да иду на неко место због тога што је то опасно. Та одлука је прерогатив медија.

с. Одобрење командантима контингената да говоре медијима о стварима од првенствено националног интереса требало би дати прво преко официра за информисање јавности (*PIO*) одговорне организације. Ни под каквим околностима не би требало заобићи *PIO* вишег нивоа.

д. Медији који извештавају о снагама НАТО-а које учествују у мировним операцијама имаће акредитације и од њих ће се тражити да се понашају сходно групи јасних основних правила која штите те снаге и њихове операције. Кршење тих основних правила може да има за последицу искључење из даље подршке јавног информисања.

е. Медијима ће бити омогућен приступ свим већим јединицама НАТО-а које учествују у мировним операцијама.

ф. Официри НАТО-а за информисање јавности који прате своје јединице на мировним мисијама деловаће као веза између својих јединица и *PIO* одговорне организације ради подржавања заједничких циљева у информисању јавности.

Концепција операција

3. Генерално, важиће активна политика информисања јавности, обавезно у координацији с *PIO* одговорне организације и уобичајеним безбедносним захтевима. Та активна политика ће умногоме помоћи да се повећа транспарентност, која је посебно важна за мировне операције.

Сва три главна облика подршке НАТО-а за мировне операције слична су, у основи, по томе да Алијанса није одговорна организација за информисање јавности.

4. Уколико би Алијанса давала снаге за једну мировну операцију, онда би те снаге већ требало да имају у саставу структуру за информисање јавности. Та структура за информисање јавности биће интегрисана у системе одговорне организације за командовање и управљање и извештавање, али ће и даље бити обавезна према властитим снагама, које могу, али не морају, да буду идентификоване као снаге Северноатлантског пакта.

5. Када Алијанса даје заједничке снаге и средства за мировну операцију питања информисања јавности биће координисана између одговорне организације и одговарајуће *MNC*.

6. Уколико Алијанса подржава појединачно учешће савезника у мировној операцији НАТО би имао најнеактивнију улогу у информисању јавности. У том случају, активности информисања јавности водиле би одговорна организација и укључене земље, с Алијансом у веома редукованој, помоћној улози у информисању јавности.

Координација

7. Током вођења активности информисања јавности у мировним операцијама са више међународних организација биће веома важна координација. Постојаће стална потреба за координацијом напора, чиме ће се демонстрирати повезаност и избегавати утисак ривалства. Стога би требало на почетку успоставити контакт са свим релевантним телима, укључујући:

- a. Штаб за информисање јавности одговорне организације.
- b. Саветника команданта мировних снага за информисање јавности.
- c. Штабове за информисање јавности земаља чланица НАТО-а изван Пакта.

Анекс К – војно-цивилни односи

1. Успешно вођење мировних операција зависи од сталне сарадње свих страна. Однос страна и цивилног становништва може да се унапреди активностима које промовишу позитивне ставове, емоције, мишљења и понашање према снагама и њиховој мисији. Такви напори могу помоћи да се одбију гласине и дезинформације, па чак и да се реше неки проблеми између страна док се тражи дугорочно решење проблема.

2. Побољшање војно-цивилних односа стварањем код локалног становништва повољне слике о непристрасним и способним мировним снагама требало би да буде саставни циљ операције. Схватања оних који примају помоћ и наоружаних елемената у погледу адекватности и праведности пружене помоћи не могу да се претпоставе, а стицање

утиска да се фаворизује нека од супротстављених група може да угрози успех целокупне мисије, као и безбедност припадника мировних снага.

3. Следећим војним масовним комуникационим и информационим активностима може да се побољша оперативна ефективност и повећа сигурност снага.

а. Припрема оперативне зоне за увођење мировних снага:

(1) Објашњење мисије.

(2) Саопштење о акцијама које ће се изводити.

(3) Саопштење о пожељном понашању локалних група.

(4) Идентификација униформи и опреме снага.

б. Непосредно комуницирање с локалним становништвом:

(1) Поступци за обезбеђење помоћи.

(2) Помоћ цивилним агенцијама у публикавању здравствених, санитарних и безбедносних мера.

(3) Упутства о управљању масом (гомилон).

с. Обезбеђивање текућих новости које се тичу локалног становништва.

д. Захтеви за помоћ локалног становништва у збрињавању или за потребе изгубљених или повређених припадника снага.

4. Средства која се користе за преношење жељених порука биће одређивана према ситуацији, пошто неки медији могу да имају већи утицај на одређене групе. Средства за комуникацију могу да буду усмена (радио-емисије и преноси преко звучника) и визуелна (леци, телевизијске емисије и плакати).

5. Те активности захтевају следеће:

а. Комуникација мора да буде на локалном језику, а најбоље на коректном дијалекту.

б. Комуникација се мора изводити у виду јавних прогласа и треба избегавати појаву покровитељства, манипулисања и фаворизовања локалних група.

с. Непрестано се морају наглашавати непристрасност и неутралност операције.

д. За све припаднике који се распоређују у мировну мисију требало би обезбедити картице с најбитнијим изразима на локалном језику.

е. Стручњаци за одређену област морају обавестити људство о социјалној и политичкој ситуацији да би се избегло ненамерно изазивање инцидената.

б. Структура снага потребних за вођење кампање војно-цивилних односа зависиће од величине снага, обима цивилног становништва које треба покрити и броја потенцијално непријатељских фракција. Неке функције морају да обављају или снаге из састава тих снага, или специјалне јединице, или цивилно особље под уговором:

а. Центар с језичком подршком који ће планирати поруке и производе.

б. Елемент за везу који ће одржавати везу с агенцијама за подршку и групама којима се пружа подршка.

с. Елемент за дистрибуцију који ће дистрибуирати или координирати дистрибуцију производа.